No. 25. DONDERDAG 19 JUNI 1924. 24ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . . . }
INLICHTINGENDIENST . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG TELEF. 4519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

De Encyclopaedie van Nederl.-Indie.*)

Het is reeds meermalen in het Koloniaal Weekblad gezegd, hoezeer wij trotsch mogen zijn op het bezit van een werk als de Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië, een standaardwerk van onze kennis — in haar geheel en in bijzonderheden — van onze Overzeesche Gewesten in den Indischen Oceaan.

Door de verschijning in versnelde tempo, sedert het najaar van 1921, van de Supplement-afleveringen, waarin de reeds verschenen artikelen worden bijgehouden en nieuwe opgenomen, behoeft men niet bevreesd te zijn, dat het werk veroudert, integendeel alle zorg wordt er aan besteed om het met den tijd te doen meegaan.

De bewerking der Supplement-afleveringen is aan medewerkers van naam toevertrouwd, zoodat men een waarborg te meer heeft, dat de encyclopaedie de steeds hoognoodige verjongingskuur ondergaat, vooral in deze tijden van snelle evolutie.

Het vroeger wel eens geuite bezwaar, dat het werk te kostbaar was om het in het bereik te brengen vooral van hen voor wie door den aard hunner werkzaamheid, hetzij op maatschappelijk, hetzij op wetenschappelijk gebied; een meer dan overzichtelijke kennis van Ned.-Indië, met een haast volledige aanwijzing der overrijke litteratuur, onmisbaar is, is thans wel geheel opgeheven van de zijde der uitgevers.

Immers stellen zij in hun reeds allerwege verspreide circulaire bekend, dat door de veranderde tijdsomstandigheden, nu de zaken weer gaan opleven, de handel zich weer herstelt en de terugslag daarvan gevoeld wordt, zij ook mee gaan met het thans heerschende begrip, dat verlaging der prijzen op het oogenblik noodzakelijk is en daarom den prijs der Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië van 125 gulden op 75 gulden terugbrengen, evenwel een *tijdelijke* verlaging geldende slechts tot 31 December 1924.

Wij meenen dus een ieder te moeten aanraden, die de Encyclopaedie gaarne zou bezitten en vroeger vanwege den veel hoogeren prijs daarvan moest afzien, van deze bijzonder gunstige gelegenheid gebruik te maken.

Voor de Supplement-afleveringen, welke voor de bezitters der Encyclopaedie zoo absoluut onmisbaar zijn, betaalt men slechts een luttel bedrag n.l. f 1.20 per exemplaar (met éénmaal een portefeuille ter bewaring der afleveringen à f 0.40).

Tot op 1 Mei 1924 zijn 7 afleveringen verschenen. Op de volgende afleveringen kan men zich desverlangd tegen den prijs van f 1.20 per aflevering abonneeren.

Men ontvangt dus:

1 Ex. van de Encyclopaedie van Ned.-Indië, 4 dln.	f 75.—
1 Ex. van de Supplement-afleveringen, 1—7, (met portefeuille)	„ 8.80
	f 83.80
Franco per post	„ 1.20
	f 85.—

Na ontvangst van dit bedrag wordt bovenstaand *onverwijld* franco toegezonden door den Uitgever Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage, Lange Voorhout 9.

A. R. v. O.

*) Onder redactie van D. G. Stibbe, buitengewoon Hoogleeraar aan de Ned. Handels-Hoogeschool.

De Kennis van Inlandsche Talen bij Europeanen in Indië.

Door M. Ch. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

In „Het Vaderland" van 23 Februari j.l. (vermoedelijk ook in andere bladen) komt een ver[...] voor van eene lezing, door Dr. van Loon, over psychische eigenschappen der Maleische rassen.

Bij de vele, in ons land vertoevende Indiërs, voor zoover zij die lezing bijwoonden, of het ver[...] daarvan hun onder de oogen is gekomen, de [...] dachte gerezen zijn: „Daar kunnen wij nederig blijven". Immers, is het oordeel van den zeerge[...] den spreker in allen deele juist, dan blijft er, h[...] lijk uitgedrukt, van de Maleiers „niet veel héél", hoewel vooropgesteld werd, dat de verschillen [in] de geaardheid tusschen Westerlingen en Mal[eiers] meer gradueel dan essentieel zijn, waardoor zwijgend erkend wordt dat ook de Maleier met blanke deugden gemeen heeft, zoo worden deze goed als geheel genegeerd (althans niet geno[eg]). De lijst van ondeugden en gebreken daaren[tegen] heeft eene respectabele lengte!

Natuurlijk lokte des sprekers eenzijdige schouwing, onder zijn gehoor tegenspraak uit: was in de eerste plaats de heer Bervoets die [...] onze bruine broeders een lans brak; hij wees er [op] dat maar zoo weinigen onder de Europeanen [den] Maleier kennen (hij had er kunnen bijvoegen: het den meesten koud laat of zij hem kennen [of] niet); hij had over hem een gunstig oordeel, bracht ook eenige van zijne goede eigenschappen naar voren. Ook anderen onder Dr. van L[oon's] toehoorders konden zijn ongunstig oordeel niet heel onderschrijven; daarbij werd de (o.i. juiste) opmerking gemaakt, dat het niet aan[gaat] om, uit het feit dat de Maleier zoo *anders* is [dan] de Westerling, tot zijne *minder*waardigheid te sluiten. Maar wat ons het meest trof was 't ge[en] heer Enda Boemi in 't midden bracht, nam. dat voor eene grondige kennis van de psyche van [den] Maleier noodig is, dat men geen vreemdeling [is in] zijne *taal* is. Wij gelooven dat dit wel de [voor]naamste oorzaak is van het niet kennen, niet [be]grijpen van den inboorling van Insulinde. En die talenkennis is het over 't algemeen bij de Europeanen in Indië pover gesteld. Natuurlijk den[ken] wij hierbij niet aan onze bestuursambtenaren, [die] inlandsche talen op de schoolbank hebben me[oeten] leeren; evenmin aan het lagere opzicht hebbend personeel bij cultuurondernemingen, bij de uitv[oe]ring van bouwwerken en zoo meer. Het spreekt van zelf dat voor *die* categoriën menschen, die in nau[we] aanraking komen met den eenvoudigen dessa[man] kennis van diens taal eene „conditio sine qua n[on]" is. Maar voor de rest? Hoe weinigen onder de Europeanen geven zich de moeite ook maar *iets* van of althans ééne landstaal te leeren? Om billijk [te] zijn, moeten wij toegeven dat die talen meestal gemakkelijk zijn, en ook dat de kennis daar[van] in den dagelijkschen omgang met inlanders, die den Europeaan vertrouwd geraakt zijn (bedien[den] in de eerste plaats, winkel- hôtel- en kantoorpersoneel, koetsiers enz. enz.) ook niet bepaald *nood*[ig is]. Immers met zulke inlanders kan men zich re[den] met het zoogenaamde Laag-Maleisch (ook sp[...] of omgangs-Maleisch genoemd). Maar laat men brabbeltaaltje dan ook zoo goed mogelijk leeren, is heusch geen heksenwerk. Met wat goeden [wil] raakt men daarin binnen een paar weken al aa[rdig] thuis, althans, in wat wij zouden willen noemen „skelet" er van; het verrijken van zijn woord[en]kennis is maar eene quaestie van (niet langen) [...]. Dat wij de gemakkelijkheid van het Laag-Mal[eisch] niet overschatten, wordt wel bewezen door het [feit] dat de zooeven genoemde categoriën inlanders Esperanto spoedig aanleeren. Men houde da[arbij] in het oog dat deze hulptaal ook voor hen [een] *vreemde* is! En zoude nu een Europeaan, met [zijn] meerdere ontwikkeling, niet kunnen wat de „domme" inlander wèl kan? Maar, in het *kunnen* „zit het 'm niet": 't is uit louter [on]verschilligheid dat zoovele Europeanen, zelfs na jarenlang verblijf in Indië, brekebeenen blijven [in] de overal gangbare spreektaal van het dagelijksch leven. Komen zij in Holland terug, dan doen v[ele] van hen lustig mee in het koor, dat klaagzan[g ...]

heft over de geringe belangstelling die in patria r Indië wordt betoond. De oude geschiedenis van balk en den splinter!

Het is vermakelijk den onzin te hooren dien mige Europeanen tegenover inlanders kunnen kramen. Deze is echter te beschaafd (in den zin fijngevoelig) om den spreker in zijn gezicht uit lachen; hij luistert aandachtig, doet zijn best te grijpen, maar geen spier van zijn gelaat vertrekt. En dan die uitspraak! Terwijl men er niet aan kt, bijv. de g in *grand, great, gross* anders dan ht uit te spreken, wordt diezelfde letter in indsche talen behandeld als de onvervalschte, landsche keelschraperige g in *groot*.

Onderscheid tusschen *dj* en *tj* wordt niet gemakt (men denke aan *kadjang* en *katjang!*) De en *ng* aan het begin van een woord schijnen aan en eene onoverkomelijke moeielijkheid te bieden. gaande eerstgenoemde lettercombinatie herinren wij ons eene curieuse geschiedenis.

Wetende dat wij in het bezit waren van een aansch woordenboek, verzocht een collega ons boek eens te mogen inzien. Een paar dagen later cht hij het terug, met de opmerking:

„Wat 'n raar woordenboek is dat?"

„Hoezoo?"

„Wel, ik hoor de Javanen zoo dikwijls het woord rò" gebruiken, dat „heer" moet beteekenen; ik h het woord op en zie: „dòrò = jonge kip!" Wie ekt er nu iemand aan met „jonge kip"?

„Neen, gebruikelijk is dat, tot nog toe, zeker niet."

Wat was nu de quaestie: onze vriend had slecht hoord: immers de Javaansche vocativus voor eer" (ook *meester, gebieder, gebiedster, mevrouw*) is *bendòrò*, dat in de uitspraak verkort ordt tot *ndòrò*.

In dit geval was de vergissing van zeer onschuldigen aard, maar dat een niet-begrijpen van een landsch woord tot onaangename dingen kan leiden, moge blijken uit het volgende:

Op zekeren dag (wij dienden toen bij de Genietroepen) rapporteerde de sergeant-majoor ons dat Inlandsch geniesoldaat een Europeeschen sergeant had uitgescholden voor *bangsat* (schurk, boelje). „Jongens sergeant-majoor", dit is geene enigheid; maar ik geloof er niet veel van: die n is een mijner beste, meest oppassende soldaten. kan dat woord niet gebruikt hebben; zeer waarschijnlijk heeft die man het woord *bangsa* of *bòngsò* (geslacht, soort, volk) gebezigd; maar, laat hem maar eens bij mij komen." Een oogenblik later stond de beschuldigde vóór ons, stram, onberispelijk als altijd. Wij gelastten hem eens te vertellen wat er gebeurd was. Zijn verhaal kwam hierop neer: toen de sergeant, op ons bevel, eenige veranderingen aanbracht in de ligging der manschappen in de chambrée en daarbij de beste plaatsen aan de Europeanen toewees (in dit bizonder geval, het was in Atjeh, logeerden Europeanen en Inlanders in hetzelfde lokaal), had de beschuldigde (in het Javaansch! waarvan de sergeant n.b. geen woord verstonde!) gemompeld: „die sergeant geeft de beste plaatsen aan zijn eigen *bangsa's*. De zaak had zich dus juist toegedragen zooals wij vermoedden! Maar had de man te doen gehad met een chef, die het verstand niet vooruit gevoeld had, dan zoude deze eene zware straf hebben moeten opleggen; gevolg: wrok over het ondervonden onrecht, een „mata glap" worden van den gestrafte, en herrie in de kazerne.

Misschien bij velen bekend is de anecdote uit (naar wij meenen) den Java-oorlog. Op zeker critiek moment, wilde een officier zijne manschappen voorwaarts doen stormen. Ongelukkigerwijze riep hij hun toe: „lari, lari": het effect was verrassend! Inplaats van vooruit te stormen, maakten de kerels rechtsomkeert, en renden wat zij konden! Nu beteekent „lari" wel *hardloopen*, maar ook *wegloopen*; alles hangt af van het zinsverband of de omstandigheden.

Dat eene zeer gebrekkige talenkennis een hinderpaal is tegen het begrijpen van den inlander, behoeft dus wel geen betoog; maar ook in andere opzichten is dat gebrek de oorzaak dat zoovele Europeanen *in* Indië, zoo weinig *van* Indië leeren, en zelfs van zaken in hunne naaste omgeving, waarmede zij dagelijks te maken hebben. Hoevele Europeanen zitten bijv. aan een Indische rijsttafel zonder te weten welke grondstoffen daarvoor gebruikt worden. Hoe komt anders het malle praatje in de wereld, dat daarbij bedorven visch eene rol speelt? Zeker, er komen bij de bereiding van Indisch eten zaken te pas, die allerminst doen denken aan producten van Rimmel of Piver; maar wat te zeggen van Limburgsche kaas, allerlei koolsoorten tijdens het afko[illegible] „adelijke" hazen, patrijzen die met hun „dre[illegible] moeten worden toebereid om ze voor fijnproevers tot eene delicatesse te maken?

Hoevele Europeanen zijn onbekend met de namen van de meeste, in hunne omgeving groeiende boomen en planten, en met die van de fauna in en om hunne woning. En deze laatste zorgt er toch wel voor, dat de aandacht van den bewoner er op *moet* vallen, want wordt niet elke woning in Indië druk bezocht door allerlei kruipend, vliegend, bijtend en stekend gedierte?

Maar genoeg. Uit al het voorgaande blijkt, dat velen in Indië of van daar in patria teruggekeerd niet het recht hebben te klagen over gebrek aan belangstelling onder de „tottoks" in ons prachtig eilandenrijk aan den evenaar.

Jaarverslag 1923 van den Hoofdvertegenwoordiger in Oost-Indie.

Het jaar 1923 heeft zich niet gekenmerkt door een opgewekt vereenigingsleven. Hoewel de malaise zich niet zoo duchtig deed gevoelen als in het vorig jaar, toch was er nog veel, wat verre aan een normalen toestand deed denken.

De ontslagen, de op wachtgeldstellingen, de verminderingen van salaris, zoowel in Gouvernementsdiensten, als in het particuliere, waren evenzoovele tegenkantingen op den bloei van vele vereenigingen. Zij, die in hun betrekkingen werden gehandhaafd, wisten niet voor welke verrassingen zij eventueel zouden komen te staan.

Een niet te onderschatten factor voor de mindere geneigdheid om als lid toe te treden, is ook de komende herziening van de salarissen van de Gouvernementsambtenaren, door de onzekerheid en de vrees, dat die herziening voor de meesten hunner een vermindering van inkomsten zal beteekenen.

Het is te begrijpen, dat door dit alles men zich economischer gaat inrichten en vele dingen terzijde stelt, waarvoor men zich vroeger gaarne eenige uitgaven wilde getroosten.

En wanneer men logisch te werk gaat, wordt eerst datgene overboord gegooid, waarvan men denkt het minste profijt van te hebben of waarvan de terzijdestelling het minste gemis veroorzaakt.

Ongetwijfeld heeft de Vereeniging „Oost en West" den terugslag van het economisch leven ondervonden, want velen toch, die leden waren geweest, en verscheidenen reeds ettelijke jaren, hebben hun lidmaatschap opgezegd.

Wij zouden hun de volgende vragen durven stellen:

Is de aftrek van *f* 5.— per jaar van hun inkomsten voor de jaarlijksche contributie van „Oost en West" een onoverkomelijk bezwaar?

Is een wekelijksche periodiek te duur betaald met *f* 5.— per jaar?

Is het te veel gevergd, van zijn zedelijke verplichting, om de Nederlandsche opvoedende beschaving in Nederlandsch-Indië naar vermogen hoog op te houden en te steunen, met een stoffelijk bewijs van *f* 5.— per jaar te doen blijken?

En als men de verslagen leest van wat door de verschillende instituten van de Vereeniging „Oost

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

en West" is gepresteerd, van alles wat door „Oost en West" onvermoeid wordt gedaan om den band tusschen Nederland en Indië hechter te doen zijn, om de wisselwerking tusschen Westersche en Oostersche cultuur krachtiger te maken, om elkander meer en beter te leeren begrijpen en waardeeren, kortom om de toenadering tusschen Oost en West naar alle vermogen en op alle mogelijke wijzen te bevorderen, dan wordt het onverklaarbaar, dat zij, die hebben gesympathiseerd met het doel en streven van de Vereeniging „Oost en West" haar den rug hebben toegekeerd.

Onbegrijpelijk ook, dat het bij zoovele maatschappijen, firma's kantoren, winkels, hotels, personen, die het kunnen doen, het vaak aan doovemans ooren kloppen is, wanneer hun brieven met circulaires en exemplaren Koloniaal Weekblad worden toegezonden, om als lid, abonné of begunstiger van „Oost en West" te willen toetreden, overtuigd als wij zijn, dat zij voor de statuten van onze Vereeniging veel sympathie gevoelen en voor hen het geringe offer niet noemenswaard is.

Minder aangenaam is het ook voor ons, dat er nog vele leden zijn, die niet de moeite willen nemen, hun contributie direct te voldoen, wanneer hun de kwitantie wordt gepresenteerd en dat er zelfs zijn, die drie, ja vier keeren moeten herinnerd worden, voordat zij hun contributie hebben voldaan, om niet te spreken van hen, die de betaling heelemaal achterwege laten.

Het is meer dan eens voorgekomen, dat zij, die het lidmaatschap opzeggen, de nog verschuldigde contributie over dat jaar, ook wel met de achterstallige niet wenschen te voldoen, ook niet na veelvuldig verzoek.

Er zijn nog leden, die bij adresveranderingen, nalatig waren, ons hun nieuwe adressen op te geven, wat voor hen een kleine moeite is door middel van een verhuiskaart.

Onnoodig te zeggen, dat door dit alles het administratief werk van den Hoofdvertegenwoordiger meer dan verdubbeld wordt, dat best kan worden voorkomen, wanneer de leden maar meer attent zouden willen zijn, — de goede niet te na gesproken.

Waarschijnlijk door groote drukte, of door andere omstandigheden, mochten wij in het verslagjaar van de verschillende Correspondenten niets vernemen, ofschoon zij van ons al het benoodigde, „Oost en West" betreffende, konden ontvangen, en de kosten, die zij ten behoeve van onze Vereeniging mochten uitgeven, door ons zouden worden vergoed.

Een gunsige uitzondering maakte de heer W. J. Beck, Controleur B.B. thans met verlof in Nederland, die onze Correspondent in Noord Celebes is geweest, in wiens plaats is getreden de heer J. Roest, Assistent Resident in Menado.

De vraag naar de verschillende boekjes, door „Oost en West" uitgegeven, was in het verslagjaar niet groot. In den laatsten tijd begint daar meer leven in te komen, vooral naar de drie series van no. XII „Onze Koloniën". Een Civielgezaghebber van een eilandengroep in de Buitengewesten bestelde zelfs alle nummers van de drie series, dus in totaal 29 boekjes.

Een feit, dat zich hierbij heeft voorgedaan en het vermelden waard, is, dat een arts, geen lid van „Oost en West", bij ons het boekje bestelde over: „De vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië No. VII. Als naar gewoonte werd door ons een gefrankeerde briefkaart bijgevoegd, met circulaire en exemplaren Koloniaal Weekblad, met het verzoek om als lid te willen toetreden.

De kaart werd mij geretourneerd met de mededeeling, dat hij geen lid wenschte te worden, omdat... het boekje reeds verouderd was. Alsof de Vereeniging „Oost en West" geen ander doel beoogde!

Hoewel niet ontveinsd kan worden, dat „Oost en West" een beteren vooruitgang verdiende, mag

toch van den anderen kant niet worden ont dat, vergeleken bij andere vereenigingen, die zeer den terugslag hebben ondervonden, onze eeniging geen slechten indruk maakt.

Het is te hopen, dat bij het geleidelijk na tot de normale toestanden, ook zoovelen me het besef komen, „Oost en West" door het t den als lid te steunen bij haar behartiging e vordering van de gemeenschappelijke bela zoowel van Nederland als van Nederlandsch Indië.

De Hoofdvertegenwoordiger
„Oost-Indië"
Mr. K. FAUSER.

Hulp aan Oud-Strijders in Indi

In dank ontvangen van Majoor van Roggen het garnizoen te Curaçao drie wissels, groot f 1 f 143.50 en f 191.60 en van Luitenant Lan f 104.52.

Helaas bereikte mij het treurige bericht Majoor van Roggen, die met spoedcertificaat Europa kwam, aan boord is overleden. Hulde de nagedachtenis van dezen Hoofdofficier, wie lot van zijn vroegere strijdmakkers niet koud

Ook zijn met de Slamat weer 125 pakken ve den, waarover ik het een vorige maal had, en na ontving ik er weer 25 van verschillende lezers u uw koffers nog eens wilt nazien en afstand doen van die overtollige ballast, gaarne z trachten er 150 bij elkaar te krijgen, dat word in totaal 500.

Met hartelijk dank,

E. M. HARSVELDT.
Celebesstraat 55, Den Ha

Een Indisch Accountant.

Met verwijzing naar de in dit No. voorkom annonce, wordt ook te dezer plaatse gaarne d dacht onzer lezers er op gevestigd dat de heer K. Pyper die als Indische accountant zich gev heeft te Amsterdam, Keizersgracht 431, door verblijf in Indië van een kwart eeuw, volkom de hoogte is met de belangen van gerepatrieer

World Markets Ltd.

Deze Internationale Organisatie tot bevord en bescherming van den handel in alle deelen wereld heeft een Kantoor geopend te Amster Tesselschadestraat 31 (Directeur voor Nederlan Koloniën, H. Drukker).

Vereeniging Volksuniversiteit, 's-Gravenhage.

Van deze Vereeniging verscheen het 8ste j verslag 1923, waaruit blijkt dat het aantal de mers in het verslagjaar met 681 is toegeno Ofschoon de Vereeniging het Rijkssubsidie n derven en ook andere nadeelige invloeden deden gelden, mag de finantieele toestand ni gunstig genoemd worden dank zij de verso in de administratie en zuinig beheer. Een zo cursus werd georganiseerd te Otterloo onder leid van Ds. Junod, terwijl films op verschillend ge vertoond werden, tentoonstellingen georganise alsmede muziekuitvoeringen en tooneelvoorstel gen.

In den Raad van toezicht kwam eenige w

De Raad van Beheer bleef in zijne samenstelling ongewijzigd. Een exploitatie-rekening, balans, winst- en verliesrekening zijn toegevoegd aan het verslag dat voor de leden van Oost en West, ter kennisneming, ligt op de leestafel, Heulstraat 17.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Pekalongansche Passarmalem.

langs mochten wij van den heer J. E. Jasper, resident van Pekalongan, het door hem geschreven verslag ontvangen van de eerste, op zijn initiatief in September j.l. gehouden *„Pekalongansche Jaarmarkt-Tentoonstelling van Inlandsche Nijverheid en Kunstnijverheid"*.

In zijn *„Inleiding"* vermeldt de schrijver, hoe deze jaarmarkt geheel naar het voorbeeld van de 5 eerste *pasarmalems* van Soerabaja werd ingericht, doch op bescheidener voet, daar er rekening mede moest worden gehouden, dat te Pekalongan de koopkracht van het publiek veel geringer is dan op een groote hoofdplaats, vandaar, dat voor deze eerste onderneming der Pekalongansche Jaarmarktvereeniging de aanmoediging tot deelneming voorzichtigheidshalve niet op uitgebreide schaal heeft plaats gehad, zich heeft bepaald tot een propaganda in de voornaamste nijverheid-centra van Java en een zeer klein deel van de buitengewesten.

Verder schrijft de heer Jasper o.m.:

Uit de residentie Pekalongan is meer ingezonden dan aanvankelijk verwacht werd; tal van inzendingen uit dit gebied hebben eenige, vroeger nog weinig bekende feiten naar voren gebracht, zoo o.a. dat goede, artistieke toepassingen van eenige takken van nijverheid geheel op Inlandsch initiatief zijn uitgevoerd en dat nog vrij uitgebreide bedrijven bestaan in streken, die zij te voren als sterk achteruitgaand werden beschouwd of vermoed.

De ervaring heeft geleerd, dat het nuttig en wenschelijk is, om een jaarmarkt van Inlandsche nijverheid en kunstnijverheid niet uitsluitend te doen bestaan uit z.g. stands — de bezichtiging van vele afzonderlijke deelen verveelt gauw en is bovendien voor het publiek vermoeiend — maar om daaraan ook een tentoonstelling te verbinden.

Groepsgewijze opgezet, met uitstallingen, welke overzichtelijk en met zorg tot stand gebracht zijn, vergelijkingen mogelijk maken en tegenstellingen doen zien, heeft de tentoonstelling een bepaalde attractie.

De daarin voorkomende, technisch en artistiek gerangschikte verzamelingen kunnen niettemin door tusschenkomst van de vereeniging, welke de onderneming op touw gezet heeft, worden verkocht, waarbij dan wordt bepaald, dat de verhandelde artikelen, voor zoover zij niet uit een reserve-voorraad door andere gelijksoortige kunnen worden vervangen, eerst bij sluiting der jaarmarkt door de koopers worden afgehaald, zoodat de expositie tot het laatst volledig intact blijft.

Zoo werkt men meer op kwaliteit dan op kwantiteit; men maakt nabestellingen mogelijk en schept tevens een overzichtelijk geheel.

In die tentoonstelling komen de uitsluitend ter opluistering ingezonden kunstnijverheid-voorwerpen te midden van de voor verkoop bestemde artikelen volkomen tot hun recht, terwijl dan nog aanvulling of verlevendiging kan plaats hebben, door in de verschillende groepen kleine uitgezochte collecties onder te brengen van goederen, waarvan de bezitters als verkoopers overgekomen zijn en eigen stands betrekken.

Zoo bevatte het terrein te Pekalongan behalve zulk een tentoonstelling met verkoopgelegenheid ook nog een kleine gedeelte van de stands der verkoopers en een aan een dergelijke onderneming noodzakelijk te verbinden onderdeel: de plaats voor de restaurants en vermakelijkheden.

Van degenen, die naar Pekalongan gekomen waren, om hun artikelen van Inlandsche nijverheid en kunstnijverheid te verkoopen, werd geen stand-huur gevorderd; evenals voor de inzendingen werd ook te hunnen behoeve de noodige plaatsruimte en electrische verlichting gratis geleverd.

De voornaamste inkomsten der jaarmarkt-tentoonstelling zijn dus gezocht en gevonden in de entréegelden, welke zóó ruim zijn toegevloeid — ondanks het voor Inlanders lage tarief van ƒ 0.10 per persoon, dat een behoorlijke winst kon worden verkregen.

Het groote bezoek is voornamelijk te danken aan de aantrekkelijkheid van tentoonstelling en vermakelijkheden en aan de inrichting van het terrein, waarop een gemakkelijke, gezellige rondgang van het publiek en van de verschillende optochten mogelijk was.

De jaarmarkt-tentoonstelling was vrij van hazardspelen.

De voorspelling van sommigen, dat het weren van de z.g. „poeterans", welke gewoonlijk aan door particulieren ondernomen „pasarmalems" worden verbonden, op een geldelijk fiasco zou uitgeloopen, is, gelijk ik wel verwachtte, niet uitgekomen.

Doordat de jaarmarkt-tentoonstelling samenviel met de jubileumsfeesten, werd deze eerste onderneming van de Pekalongansche Jaarmarkt-vereeniging met meer luister opgezet, dan in gewone omstandigheden zou zijn geschied.

Een vrij ruim bedrag werd namelijk op de begrooting uitgetrokken voor de morgen- en middagfeesten op het terrein en voor de deels op de openbare wegen gehouden optochten, welke niet den grooten toeloop van het publiek naar het jaarmarkt-terrein hebben veroorzaakt.

De ervaring heeft nu geleerd, dat de Pekalongansche Jaarmarktvereeniging met verwachting van minstens evenveel succes haar tweede Jaarmarkt-tentoonstelling zal kunnen organiseeren."

Daarop volgt een korte beschrijving van de verschillende inzendingen met een achttal afbeeldingen naar foto's en teekeningen, waaruit ten duidelijkste blijkt hoe velerlei moois er op die Jaarmarkt te bewonderen viel. Bij de afdeeling Vlechtwerk o.a. een groote verscheidenheid van matten, manden, hoeden, sigarenkokers, huisraad en keukenbenoodigdheden.

Het is algemeen bekend, dat in de residentie Pekalongan van oudsher de batikkunst druk beoefend wordt; deze was dan ook rijk vertegenwoordigd. De heer Jasper schrijft er van: „Opzettelijk aangebrachte uithangborden wijzen den bezoeker op het kenmerkend verschil: aan den overzijde van het terrein, dus in het Oosten, de batikkunst, zooals die vroeger was, en hier aan den kant, waar de zon ondergaat, de batikkunst zooals die nu geworden is.

„Toen" ginds en „nu" hier! Met pijltjes worden er het heden en verleden, het moderne en antieke aangeduid.

Een lange rij van sober uitgehangen Pekalongansche saroengs met Pekalongansche kleuren, in de combinatie, zooals de modedracht in de Chineesche dameswereld ze eischt of verlangt. Rood, blauw, groen, paars in tal van nuancen, soms op één en denzelfden doek. En welk een teekening!

De Westersche motieven van de „saroeng bron", „saroeng tjongkina", „boekètan", „soklot", „bros", „patent" en hoe al deze producten van hedendaagsche batikindustrie nog meer heeten, vindt men hier als op een enorme staalkaart bijeen. Verbastering dus niet alleen in de artistieke uitvoering, maar ook in de nomenclatuur, waarbij dan nog de technische achteruitgang komt, wanneer de doeken bij massa's worden gemaakt en geleverd.

En toch is de bijeengebrachte verzameling met eenige zorg gekozen uit de geweldige hoeveelheid verkrijgbare nieuwe batiks. Wat in deze moderne afdeeling is uitgestald, staat vaak technisch op goede hoogte, is met fijne tjantings bewerkt, toont weinig of geen fouten in de uitsparing van het fond. Er zijn inderdaad nog bekwame batiksters in Pekalongan, maar zij zijn door voorschotten gebonden aan haar werkgevers en haar inzicht van vlakmotief is bedorven door de haar opgedrongen voorbeelden uit Westersche mode-tijdschriften, waarnaar zij dagelijks moeten werken.

Het artistieke verval van de Pekalongansche batikkunst, reeds lang geleden begonnen, houdt voornamelijk verband met de groote vraag in de buitengewesten naar goedkoope Pekalongansche saroengs, zoodat velen enkel met handelsoogmerken zich op de exploitatie van een eigen batikkerij toeleggen."

Zou de Pekalongansche Jaarmarktvereeniging niet in samenwerking met „Boeatan" willen trachten om in dezen wantoestand langzamerhand wat verbetering te brengen? Men zou kunnen beginnen met over den daartoe te volgen weg van gedachten te wisselen, waartoe de Raad van Beheer van Boeatan volgaarne bereid is.

* * *

Het weefwerk maakte op deze tentoonstelling een goed figuur. Twee Pekalongansche *„toekang stagèn"* waren er dagelijks met hun eigenaardigen weefarbeid bezig.

Er is wellicht geen gewest, waar zooveel variatie in de motieven van het streepjes en ruitjes-goed bestaat als Pekalongan, het overgangsgebied tusschen Midden-Java met zijn sobere, stemmige weefsel-tinten

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

en Soenda-land met zijn fleurigheid in kleeding.

Ook de metaalbewerking was goed vertegenwoordigd. Uit het welvarend district Kedoengwoeni hebben ruim 50 zilversmeden, die daar gevestigd zijn, heel wat ingezonden, waaronder superieur drijfwerk. Het leder- en schildpadwerk, de artikelen van klapperdop en hoorn, het aardewerk, zelfs de confituren waren niet vergeten.

In één woord dus een *mooie* tentoonstelling, die dan ook op bizonder druk bezoek en op financieel succes heeft mogen bogen. De hieronder afgedrukte balans is voor menig tentoonstellingsbestuur in Nederland om jaloersch van te zijn.

Ontvangsten.

Opbrengst entrées	f 13.593.25
Opbrengst verkoop programma's	„ 38.20
Opbrengst loterij	„ 379.87½
10 pCt. opbrengst verkoop goederen	„ 688.36½
Vrijwillige bijdragen van verkoopers	„ 84.39
Verhuur staanplaatsen	„ 1.375.65
Gekweekte girorente bij de Ned.-Indische Handelsbank	„ 63.56
	f 16.223.29

Uitgaven.

Oprichting en versiering loodsen zoomede versiering terrein	f 3.761.79
Verlichting terrein	„ 1.041.90
Bijdrage voor optochten en dergelijke aan het Jubileumcomité	„ 2.500.—
Gamelan, mentjak, krontjongconcours, wajangwong, vuurwerk, openluchtbioscoop en dergelijke	„ 3.508.05
Vrachtkosten en aankoop goederen	„ 1.248.79
Reclame en drukwerk	„ 965.36½
Bezoldiging personeel	„ 946.50
Belooningen voor medewerkers, eetgeld politie, enz.	„ 330.12½
Prijzen voor inzendingen, diploma's	„ 366.85
Brand-assurantie	„ 68.25
Bijdrage aan de voetbalver. „Thor" voor afstand van haar terrein	„ 50.—
Saldowinst	„ 1.435.67
	f 16.223.29

Pekalongan, 9 December 1923.

Penningmeester der Pekalongansche Jaarmarkt Vereeniging,
(w.g.) F. A. C. HALKEMA.

Van Week tot Week.

10—17 JUNI 1924.

P. A. M. Karthaus †. In het Sanatorium te Gries-Bolzano (Italië) is den 24sten Mei overleden de heer P. A. M. Karthaus, in leven hoofdingenieur, hoofd van den Dienst van het Stoomwezen te Weltevreden.

A. de Stoppelaar †. Te 's-Gravenhage is den 14en Juni in den ouderdom van 73 jaar overleden de heer A. de Stoppelaar, in leven directeur der Cultuurmaatschappijen Kali Bakar en Kali Kempit, ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Onderscheidingen: Aan *kapitein Koning* van de „Iris", welke bij de aardbeving in Japan de „Empress of Canada" uit haar benarde positie bevrijdde, werd Lloyd's zilveren medaille aangeboden. (Deli Crt.)

De directeur der Javasche Bank, *mr. Trip*, is benoemd tot commandeur in de Belgische Kroonorde. (Ind. Crt.)

De factorij. Aan den heer *Van Houten* is den 30en Juni a.s. eervol ontslag verleend als president der Factorij van de Ned. Handel-Mij. te Weltevreden. Met ingang van 1 Juli a.s. is in die functie benoemd de heer *E. W. M. Groskamp.*

Directeur Prins Hendrik School. „Aneta" verneemt, dat de gepensionneerde heer *J. Stigter* in Holland een studie maken zal van de verschillende lycea, om later — indien de plannen worden verwezenlijkt — weer naar Indië terug te keeren als leider van een particulier lyceum, voor de stichting waarvan reeds het verzoek aan de regeering werd ingediend. De heer *A. T. Keen* volgt den heer *Stigter* als directeur der P. H. S. op.

Hoofdofficiersbenoemingen: Bij de Infanterie tot majoor: de kapiteins *A. J. A. van Overeem* (blijft bij den Generalen Staf), *A. van de Water, R. d'Engelbronner* en *J. van Braam Morris.* Bij Administratie tot majoor: de kapiteins *C. W... tekoek* en *A. van Es.*

Gepensionneerd: op aanvrage de kapiteins der ...terie *J. M. de Lange* en *B. H. Tersteege* (2 ... en de luit.-kolonel der Genie *A. H. A. E. Im...*

Ontslagen: Op verzoek, met ingang van 2 Me... eervol en met recht op pensioen, uit 's lands ... *F. G. Eberlijn,* tijdelijk hoofd der contrôle ... kantoor van den hoofdinspecteur, hoofd v... dienst der Opiumregie, onder dankbetuigin... de langdurige diensten den Lande bewezen.

Middelbare acte wiskunde (K_1). Bandoeng. G... de heeren *L. F. L. Bergamin* en *W. L. van ...*

Univ. Examens. Wageningen. Landbouwhoog... Cand.-ex. Koloniale Boschbouw, de heer ... *vink.*

Leiden. Taalk. cand.-ex. Indologie *F. W. G...* Eindexamen Ned.-Ind. administratieven ... de heer *A. J. F. van Weezel Errens,* Amers...

De commissie inzake de K. L. M.-concessie. In ... Indië is ingesteld eene commissie, welke ... zal hebben aan de regeering advies uit te ... over de door de Koninklijke Luchtvaart... schappij voor Nederland en Koloniën ing... ontwerp-overeenkomst, betreffende het on... den van luchtverkeersdiensten in Ned.-Ind...

De nieuwe weg naar het Bromo-Hotel te Tosari. ... de opening van dezen weg op 29 April j.l. ... het wegennet op Java een zeer belangrijke ... gevoegd; het Bromo-hotel, gelegen op 63... hoogte, zal thans spoedig kunnen behooren ... eerste klas-berghotels. (J. B.)

Vlootuitbreiding K. P. M. Het *A. I. D.* meldt, ... Directie der Kon. Paketvaart-Mij. voorstelt ... pen te doen aanbouwen, waarover de R... Bestuur te Amsterdam nader zal beslissen.

De Soekaboemische goudvelden. Het *Bat. Nw...* tigt er nogmaals de aandacht van belanghe... op, dat binnenkort eene oproeping is te v... ten aan particulieren, om ter zake eener ... de bedrijfsorganisatie van hun interesse ... blijken.

Openstelling van Timor voor mijnbouw. N... *Bat. Nwsbl.* verneemt, zal spoedig worden ... gesteld eene inschrijving voor belanghe... betreffende de exploitatie van de rijke ... afzettingen op het eiland Timor. Dit ... reeds gedurende een reeks van jaren van ... nementswege geëxploiteerd en de verkr... sultaten schijnen de verwachtingen voor ... nende exploitatie in alle opzichten te wetti... departement van Gouvernements Bedrij... reidt thans eene gemengde bedrijfscombina... waarvan de voorwaarden binnenkort in ... *sche Courant* zullen worden afgekondigd.

Het Tinbedrijf. Voor 1924 is uit winst op de ti... ven *f* 20 millioen meer te verwachten dan ... de begrooting is berekend. Deels komt ... de hoogere marktprijzen, deels door de o... der capaciteit van 180.000 picol per ... 300,000 picol. *(S. H.)*

Uit den Volksraad. In de Memorie van Antw... de algemeene beschouwingen van den V... verzekert de Regeering, dat pro-memo... niet gevaarlijk zijn voor het evenwicht va... grooting. Aflossing van leeningen is onnoo... herstel van de normale verhouding tuss... Indische en de buitenlandsche valuta in 1... onmogelijk is. De Regeering acht de over... van de huidige goudswaarde van den In... gulden mogelijk. Zij verdeelde doelmatig ... dige remises naar Holland en betaalt de r... dollarleeningen rechtstreeks. De opmerking ... verzorging van de landsbelangen gedaald is ... neden het peil van 1914, wijst de Regeer... slist terug, aan de hand van verschillende ... (Aneta-tel.

...soverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

...e eerste ingenieurs van de T. H. te Bandoeng.

...et *ingenieurs-diploma* behaalden de heeren: B. Elen-... R. Th. Hees, Hoo King Hoen, Ph. Jordaan, T. A. ...oster, Ch. H. F. Monteiro, (mej.) E. A. Odenthal, Swan Yoe, W. van Tijen, Tio Tien Bie, R. E. Un-... en A. C. de Wilde.

...ans zijn er dan — aldus de *Locomotief* (7 Mei) — ...rste geheel in Indië opgeleide ingenieurs. De Tech-...e Hoogeschool te Bandoeng, tot stand gekomen den offerzin van particulieren en dit jaar over-...n aan de hoede van de overheid, voltooide en-... dagen geleden de vorming van een groep jonge ...chen en schonk daarmede aan Indië de eerste ...laten van het eerste hooger onderwijs.

...or de hoogleeraren te Bandoeng moet het den 3en 1924 een heuglijke dag zijn geweest, welke de ...ht bracht van vier jaar moeilijken arbeid, waarbij overwinnen der vele, een pas gestichte instelling ...tende bezwaren, stellig de verdienste van pio-...werk heeft. Voor de juist gepromoveerde jonge ...nen van verschillenden landaard was die dag voor-... niet minder belangrijk. Er moet, ook door hen, ...g gewerkt zijn om aan de eischen, *gelijk* aan de ...che, te voldoen. Den in Indië gevormden inge-... zij hier een voorspoedige loopbaan toegewenscht, levensarbeid welke Indië, het land waar zij hun ...ding ontvingen, ten duurzamen zegen strekke.

...or deze gewesten zelve heeft de Bandoengsche ...otie de beteekenis van een *begin:* de dageraad van Indisch hooger onderwijs. Van 1924 af zullen ...n jare in het eigen land geschoolde kinderen des ...s de wereld ingezonden worden als universitair ...kkelden. Voorloopig zullen het alleen de inge-... zijn; na 1928 ook juristen. Zijn voor het oogen-... de omstandigheden den ingenieur al minder gun-... aan de toekomst van het vak kan niet getwijfeld ...den, noch aan die van de hier geslaagden. Wel ...er mag men verlangen, dat zoo spoedig mogelijk ...studiegebied verruimd wordt en ook andere dan ...l-ingenieurs door Bandoeng worden opgeleid.

De uitbreiding van het Volksonderwijs in Indië.

...e *Loc.* (7 Mei) bespreekt het congres, in Nederland ...ouden onder voorzitterschap van prof. dr. W. A. ...nen, dat geheel gewijd was aan het Hooger Onder-..., en wijst er op, dat, indien toch in Ned.-Indië de ...wezigheid van middelbaar onderwijs noodig geacht ...t worden, dan in de allereerste plaats behoort te ...den verlangd, dat tot het ontvangen van lager on-...wijs voldoende gelegenheid besta. Kartini — zoo het blad o.m. — schreef het eens: „O, zoo dikwijls uit 't diepste van ons wezen, telkenmale als droeve ...gen zich aan ons oog vertoonen, smartkreten van ...elijke en moreele ellende ons oor bereiken, als wanhoopskreet de bede op: geef den Javaan op-...ding!" De bede van Kartini zal *niet* verhoord zijn, ...en niet aan het te stichten hooger onderwijs zijn ...kelijke waarde wordt gegeven door eindelijk de ...genheid tot het ontvangen van lager onderwijs aan-...lijk te verruimen.

...n een rondschrijven van de regeering aan de hoof-... van Gewestelijk Bestuur wordt er de aandacht op ...stigd, dat de laatste jaren de uitbreiding van het ...ndsch volksonderwijs op Java en Madoera aanmer-...ke vertraging heeft ondergaan. In het jaar 1922 ...er nog een toename van het aantal scholen met ... waartegenover een toename van slechts 400 stond 1923, waarvan er in werkelijkheid echter slechts tot stand kwamen. Voor het loopende jaar raamt ... een uitbreiding van 200, terwijl voor het komen-...jaar geen verbetering verwacht wordt. (Hiermede ...ook desascholen bedoeld). *Loc.* (8 Mei).

De toestand in Atjeh. (Vervolg)

...n van de drie verzetleiders in Daja *wist* te ont-...hten, maar werd opnieuw gearresteerd door den ...bestuurder. Bij priesters werden twee boekjes over *...prang sabil* in beslag genomen. De wapensmeden ...ken den laatsten tijd blanke wapens te hebben ge-...akt. Er hebben nog steeds arrestaties plaats. Een ...ukkige omstandigheid is, dat drie goede Atjeh-...ners, n.l. de gezaghebbers *Stammeshaus* en *Verheul*, ...kapitein *Agerbeek* zich ter plaatse bevinden.

Loc. (5 Mei).

De heer *A. M. Hens*, gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, stond te Weltevreden een onderhoud toe aan een vertegenwoordiger van „Aneta". De *Java Bode* (9 Mei) ontleent hieraan het volgende, omtrent den algemeenen politieken toestand van het gewest:

De toestand is over het algemeen gunstig. Wel hebben er nu en dan kleine excessen plaats, doch deze worden meer en meer sporadisch. Niettemin (de jongste gebeurtenissen in West-Atjeh vormen te dezen opzichte een sprekende illustratie) blijft het bestuur waakzaam om steeds in staat te wezen dergelijke gebeurtenissen in de kiem te smoren. Toch zal het uit de aard der zaak niet immer te voorkomen zijn, dat de een of andere geestdrijver een kleine bende om zich heen verzamelt; in Atjeh toch is, gelijk uit de geschiedenis steeds weer is gebleken, het bendewezen een logisch uitvloeisel van de mentaliteit der bevolking. Evengoed als voor de Dajaks en Papoea's koppensnellen om zoo te zeggen een volksvermaak is, waaraan slechts door de geen oogenblik verslappende bemoeienis van het bestuur een einde valt te maken, evengoed zal, door voortdurende werkzaamheid van het bestuur in Atjeh, op den langen duur een einde worden gemaakt aan het bendetje-spelen, thans eigenlijk reeds niet veel meer dan een avontuurlijk genoegen van den jongen tot ontwikkeling gekomen Atjeher; als regel dus geen gevolg van ontevredenheid of van politieke omstandigheden.

Daja, wel bekend geworden door het verzet van 1914 en '15, is altijd een moeilijk te besturen landschap geweest, evengoed als de bovenstreken van Meulaboh, de Tripahstreken en Seneuam, waar jarenlang eenige benden jongelieden op zwerftochten zijn geweest, weshalve zij nog immer streng in het oog gehouden worden. In het gebied van de boven-Tripah en boven-Semagan zwerft nog steeds radjah Tampoer rond, een der vroegere bendeleiders, die zich nog steeds niet bij het Bestuur heeft willen melden. Uit vrees voor verraad wenscht deze man onder geen beding jeugdige avonturiers onder zijne volgelingen op te nemen, alvorens zij iets onherstelbaars hebben misdreven. Dit alleen is dus reeds meer dan genoeg reden, om ten aanzien van die jongelieden, voortdurend waakzaam te blijven.

Het *Bat. Nwsbl.* (12 Mei) bevat een uitvoerigen brief uit Atjeh over *de verijdelde samenzwering in Daja.* Schrijver concludeert, dat deze gebeurtenis weer eens bewijst, hoe onverstandig het zou wezen, om de troepenmacht in Indië te verminderen.

Kolonisatie van de Lampongs.

De agrarische commissie van het I. E. V. zal zich in de eerste plaats wijden aan het plan tot stichting van eene landbouw-kolonie van het Verbond, aldus „Onze Stem" (*Bat. Nwsbl.* 7 Mei). Zooals het hoofdbestuur reeds mededeelde, kunnen wij er op rekenen, dat wij daartoe de beschikking zullen kunnen krijgen over *zeer goede gronden* van voldoende uitgestrektheid *in de Lampongs.* Gronden, die ook economisch gunstig liggen, niet ver van een bevolkingscentrum, waar afzet van producten mogelijk zal zijn, nabij een weg, waarlangs vervoer per vrachtauto plaats heeft, dus niet te moeilijk bereikbaar, in het westelijk, heuvelachtig, gezondste deel van het gewest. Daarnaast misschien ook grond nabij de kust (Semangka-baai), waar mogelijkheid zal bestaan de vischvangst uit te oefenen.

Het hoofdbestuur heeft zich die kolonie niet gedacht als een filantropische instelling, niet als een onderneming, bekostigd door het I. E. V., maar als een vestiging van personen die met den vooral moreelen steun van het I. E. V. en uitgaande van de voorafgaande voorbereiding door het Verbond, op eigen beenen zullen kunnen en willen staan, ook in financieel opzicht. De agrarische commissie, die het plan zal uitwerken, heeft daarom in de eerste plaats gegevens noodig omtrent de te verwachten deelname. Zij roept daarom alle belanghebbenden op om zich in verbinding te stellen met de agrarische commissie, adres: Secretariaat van het hoofdbestuur, Gang Chaulan 54, Weltevreden.

De Indische gevangenissen.

De tegenwoordig tot zooveel ergernis en zooveel kritiek aanleiding gevende verhoudingen in de gevangenissen zijn in de eerste plaats een gevolg van gebrek aan ruimte en van de samenvoeging van teveel gevangenen, zoo betoogt de *Nwe Soer. Ct.* in een scherp gesteld artikel. Het gebrek aan ruimte verhindert een strenge groepeering en isoleering van de grootste boeven. Zoodat de invloed van de slechtste elementen en de brutaalste op de andere gestraften noodlottig wordt. De terreur, welke er in sommige gevangenissen heerscht door de vrije actie van het schuim, dat in de tijdelijke verblijven de lakens uitdeelt, is verschrikke-

lijk. Men kent de verhalen van Soewardi Soerianingrat, de ex-I.P.-er, in elk geval een man van meer ontwikkeling dan het gros der bevolking, die was opgesloten in een onzer gevangenissen ...et plebs, dat de minderwaardigste feiten pleegde, dat zich aan de schunnigste uitspattingen overgaf en de betere elementen dwong mee te doen of het aan te zien. Hoe onhoudbaar de toestand is, bewijst wel het feit, dat ook een der nieuwe gevangenissen, die van Tjipinang bij Meester Cornelis, reeds sedert geruimen tijd aanleiding geeft tot opzienbarende klachten. Eerstens is daar de gevangenisbevolking veel te groot; 3000 opgeslotenen in één gesticht is hier in Indië absurd, dat mag niet en dan...... is er geen water, geen water in een gevangenis met drie duizend Oostersche gevangenen. De sterfte was in die gevangenis abnormaal groot. Drie duizend menschen, in de tropen, die niet meer water krijgen dan in leege petroleum-blikken uit hydranten langs den openbaren weg kan worden getapt! En in de gevangenis is het een beestenbende, welke alleen met de revolver in bedwang gehouden kan worden. Zijn de bedreigde cipiers en de verziekte menschelijke beesten niet beide slachtoffers van een het gouvernement onwaardig stelsel?

De Commissie van Bijstand van de S. S.

De Commissie van Bijstand van de Staatsspoorwegen werd den 3en Mei te Bandoeng, naar de *Loc.* (5 Mei, blz. 4 en blz. 8) meldt, geïnstalleerd. Uit de rede van den heer *P. A. Roelofsen* blijkt, dat schier in alle landen, waar de overheid spoorwegen exploiteert, spoorwegraden, raden van advies, raden van bijstand of hoe de colleges ook heeten, gevonden worden.

In de afgeloopen jaren, waarin het bedrijf der Staatsspoorwegen tengevolge van de tijdsomstandigheden met zeer groote moeilijkheid had te kampen en aan veel, vaak ook niet geheel billijke critiek bloot stond, is van verschillende zijden er op aangedrongen om ook in Indië een dergelijk college in te stellen. In beginsel kon de heer R. zich al dadelijk met het denkbeeld vereenigen. Na rijp beraad werd men het er over eens, dat niet zoozeer behoefte bestond aan een college van contrôle en critiek op de bedrijfsvoering, maar wel aan een lichaam met een in hoofdzaak positieve, opbouwende taak tot steun van de bedrijfsleiding. Deze taak vindt men nader omschreven in de instructie, welke bij besluit van den gouverneur-generaal van 20 November 1923 No. 54 is vastgesteld en in het *Staatsblad* werd opgenomen. Volgens die instructie wordt van de commissie in de eerste plaats gevraagd hare medewerking te geven aan den hoofdinspecteur der S.S. bij het samenstellen van de door dezen aan den directeur van Gouvernementsbedrijven in te dienen jaarlijksche bijdragen voor de ontwerp-begrooting van uitgaven en de jaarverslagen, voor zoover betreffende de financieele bedrijfsresultaten. Daarnaast zal de commissie meermalen worden geroepen om den hoofdinspecteur van voorlichting te dienen, wanneer deze in belangrijke aangelegenheden die voorlichting voor de uitoefening van zijn taak mocht behoeven. Maar ook uit eigen beweging kan de commissie van hare meening doen blijken. De instructie geeft haar n.l. de bevoegdheid om over alle aangelegenheden, rechtstreeks of zijdelings met de haar opgelegde taak verband houdend, zich rechtstreeks tot den Directeur van G. B. of desnoods tot de regeering te wenden, terwijl haar voorts uitdrukkelijk is toegestaan het diensthoofd voorstellen te doen omtrent zaken, die het algemeen beheer der S.S. betreffen of van invloed kunnen zijn op de financieele uitkomsten van het bedrijf.

Volgens den heer *R.* is de taak der Commissie een veel omvattende, een schoone en een gewichtige; alleen mannen van veelzijdige en algemeen erkende bekwaamheid zullen in staat zijn om die taak naar behooren te vervullen. In een nota gaf de heer *R.* reeds aan welke moeilijkheden er nu verder voor de uitvoering van het plan nog te overwinnen waren. Hij voorspelde toen, dat het in eene koloniale samenleving moeilijk zou zijn de kundige, onpartijdige, van tegenliggende belangen volkomen vrije medewerkers, welke men voor een vruchtdragende werkzaamheid van het nieuwe instituut noodig heeft, te vinden, doch dat het nog moeilijker, zoo niet praktisch onmogelijk zou kunnen blijken dergelijke personen een zoodanig aantal jaren te behouden, dat men met eenige zekerheid vruchtbaren raadsarbeid kan verwachten. Op dit laatste punt is de lucht thans natuurlijk nog niet geheel onbewolkt, doch naar de heer *R.* meent, wel belangrijk opgeklaard.

Een studiereis. Nieuwe mogelijkheden van bemesting.

Op 5 Mei verbleven — zoo schrijft het *Soer. Hbl.* (9 Mei en 7 Mei 4e bl.) — te Pasoeroean op doorreis naar Tosari *dr. J. Bueb*, directeur-generaal van het Duitsche Stikstof Syndicaat, lid van de directie der Ba... Anilin- und Sodafabriken, en de heer *Ch. Bois...* directeur van het Nederl. Verkoopbureau voor ...velzure ammonia, die een langdurig bezoek a... suikerproefstation brachten. De heeren maken e... door Egypte, Ned. Indië, China en Japan; Su... werd reeds bezocht; op Java begeleidde hen d... *Kerlen* van de Mestfabriek te Semarang.

Het hoofddoel van dr. Bueb is zich op de h... te stellen van de mogelijkheden, die voor *stiks... mesting in verschillende landbouwgebieden* best... Duitschland is gebleken, dat het optimum bij d... stofbemesting in vele gevallen nog niet bereikt... voor de suikerindustrie bemerkte dr. Bueb tot zi... wondering, dat al jaren lang de optimale m... veelheden vastgesteld werden. In andere culture... men echter nog aan het begin van het onderz... die richting; ook voor de rijstcultuur hoopte d... Bueb op grooter stikstofgebruik. De heeren to... zich zeer voldaan over hetgeen zij op het suiker... station zagen. Zij reisden door naar Tosari; ... stond nog een tocht naar Bali op het program...

Houtskoolmotoren.

De *Sumatra Post* (12 Mei 3e bl.) vestigt de aa... op een uitvinding in Frankrijk, van belang voor ... De bekende automobiel-firma Berliet te Lyon ... proeven genomen met een auto, welks motor ... werd met houtskoolgas. Voor het afleggen van ... stand van ruim 100 K.M. werd 16 K.G. houtsko... bruikt. De *S. P.* denkt, wat Indië betreft, niet ... aan auto's met houtskoolmotoren; vooral op ... zeer geaccidenteerde wegen zal een automoto... tenslotte met een vuurtje op gang moet gehouden... den, wel altoos min of meer gevaarlijk zijn. D... zijn in Indië tal van kleine bedrijven in de bin... den, waar tot nu toe van petroleum-motoren g... wordt gemaakt. Ook denke men bijvoorbeeld aan ... installaties voor electrische verlichting, aan ei... terleidingen op ondernemingen. Met het bosch o... heen of in de nabijheid, met goedkoope houts... overvloed van hout om de houtskool te vergasse... zulk een houtskoolmotor voor verschillende d... den in Indië nuttig kunnen zijn. Houtskool is o... Indië elken dag in alle gewenschte hoeveelhede... krijgbaar.

De houtskoolmotor is geen nieuwe vinding, d... waarde van den in Frankrijk geconstrueerden ... schijnt gelegen te zijn in de economische toep... van het beginsel. Kan de houtskoolmotor inderda... plaats veroveren naast de stoommachine en den ... leum-motor, dan zal hoogstwaarschijnlijk Ned... met zijn vele ondernemingen en bedrijven in de b... landen, daarmede gediend zijn.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De invrijheidstelling van den Engelsch-Indische volksleider Mr. Mohandas Karmchand Gandhi.

I.

Deze volksleider, die als hoofd van de non-c... ration movement (samenspanning van het Volk o... Engelsche goederen aan te schaffen) en als leid... de Swaraj Sabha Vereeniging (die zich het v... gen van de onafhankelijkheidsverklaring van Eng... Indië ten doel stelt) tot zes jaren gevangenisstra... veroordeeld, is, zooals bekend, door de Engelsch... geering, vóór den afloop van zijn straftijd, ... zijn slechten gezondheidstoestand, nu eenigen ... leden op vrije voeten gesteld.

In dezen zeer gewichtigen maatregel, die vo... Engelsch-Indische Volksbeweging van zulk een ... belang is, vond de Redactie van de „Sinar Hi... als Orgaan van de Sarikat Islam vereeniging in ... Indië, aanleiding om een eigen Corresponden... Calcutta te zenden, ten einde dáár plaatselijk den ... van die Engelsch-Indische Volksbeweging, die no... niet de vrijheid aan het land geschonken heeft, ... nemen en de volken van Indonesië zoodoende ... genheid te geven zich te overtuigen van de ... belangstelling, welke bij het Engelsch-Indisch... voor die beweging bestaat.

Alvorens de bevinding van den Correspondent, ... uitvoerig in de „Sinar Hindia" van 5 en 6 Maart ... is opgenomen, in deze Rubriek bekend te stellen, ... de aandacht van de belangstellende lezers ge... voor hetgeen over den persoon van den heer Moh... Karmchand Gandhi, diens revolutionnaire acti... over zijne veroordeeling in de Koloniale Weekbl... van 5 Januari en 14 December 1922 nos. 1 en ...

medegedeeld, terwijl als aanvulling daarop zou kunnen dienen de opstellen over Mr. Das, de helper van den Volksleider in het Kol. Weekblad van 18 Mei 1922 no. 20 en van de zelfbestuurbeweging in Engelsch-Indië in de Kol. Weekbladen van 10 en 17 Augustus 1922, nos. 32 en 33.

Volgens den Correspondent houden mannen en vrouwen, zoowel Mohamedanen als Hindoes en zelfs ook Chineezen, onder aanroep van God's Almachtigen naam, zich met de aangelegenheid van den heer Gandhi bezig.

Deze was ernstig ziek (*) en werd dientengevolge van de gevangenis te Yerawada naar het Hospitaal Sassoer te Poona overgebracht, aan het hoofd van welke instelling staat Dr. Gokkale, die aan den Volksleider al zijne goede zorgen besteedde.

Op de vraag van dezen geneesheer of de leider wellicht de behandeling door een eigen geneesheer verlangde, noemde hij de namen van Dr. Dalal en Dr. Jivra Mihta te Bombay, doch dit leidde tot geen resultaat, waarop de namen van Dr. Phattak en die van Mr. Kelker de leider van de Non-Cooperation Beweging, werden genoemd.

Dr. Phattak voldeed terstond aan het verzoek, onderzocht den lichamelijken toestand van den patient en schreef de noodige geneesmiddelen voor.

Hij gebruikte tevens deze gelegenheid om den loop van zaken in Hindoestan te bespreken en aan den patient, op diens vraag, hoe het met de Swaraij Beweging ging, mede te deelen, dat alles, zoowel te Calcutta, Madras, Amritsar als elders, naar wensch verliep.

Vervolgens las genoemde geneesheer den patient een brief voor, met dringend verzoek daaronder zijne naamteekening te plaatsen, doch de patient wilde het geschrift eerst persoonlijk lezen en toen hij dit gedaan had, werd hij door Kolonel Manddach geroepen en vroeg toen dezen of dit geschiedde naar aanleiding van dezen brief en hoe of hij over den inhoud daarvan dacht.

De Kolonel antwoorddde daarop, dat hij zich zelf rekenschap had te geven van hetgeen vroeger was gebeurd, waarna de patient met eene bevende hand en met een potlood zijne handteekening plaatste onder den brief, waaraan aan het Engelsche Gouvernement dank werd gebracht voor de milde vergunning om zijn eigen geneesheer te kiezen, en den leider der Non-Cooperation te mogen ontmoeten.

Na dit onderhoud bleef alleen Mr. Sistwa in de kamer achter, die den patient vroeg of hij nog iets te wenschen of te zeggen had, waarop deze in duidelijke en krachtige taal te kennen gaf dat zijn conflict met de Engelsche Regeering niet anders was dan het gevolg van de vervulling van den plicht, zoolang die Regeering het waraj beginsel niet had aanvaard.

Hij had geen antipatie tegen de Engelschen en als het gouvernement meende dat hij lang genoeg van zijne vrijheid was beroofd, kon de Regeering hem uit de gevangenis ontslaan of anders de vrijheidsstraf handhoven.

Twee dagen na de behandeling was reeds duidelijk verbetering in den algemeenen lichamelijken toestand zichtbaar.

De patient kon reeds 6 uren slapen, waarna de gezondheidstoestand zich zoo gunstig ontwikkelde dat eenigen tijd later, de Hindoes, Moslins, Buddhisten, Christen-Sikks in Hindoestan, Benares, Madras, Bombay en Calcutta, meetings belegden, waarin alleen het onderwerp van Mr. Gandhi's bevrijding werd besproken.

Die sympathiebetooging voor zijn persoon, was de voorloopige uiting van dankbaarheid van het Volk voor het lichamelijk herstel.

(wordt vervolgd).

*) Blijkens het artikel, opgenomen in „Het Vaderland" van 20 Mei 1924, was de volksleider lijdende aan een blindendarm-ontsteking in haar critiekste stadium, waardoor eene onmiddelijke operatie noodig was.
Het portret van den patiënt is opgenomen in de „London News" van 3 Mei 1924.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Dr. Sun Yat Sen aan het woord als leider van het Nationaal Congres van de Young Men Christian Association te Canton (Zuid-China).

I.

Volgens het voorkomende in de „Sinar-Sumatra" van 22 Januari 1924, drukte Dr. Sun-Yat-Sen op den dag van samenkomst van het Congres zijne groote vreugde uit over de aanwezigheid van zoovele leden.

Hij deed dat niet alleen als president van het Bestuur over de verschillende provincies van Zuidwestelijk China, die hem de functie van vertegenwoordiger hadden opgedragen, doch ook als leider van de Kok Bien Tong groep, aan welke groep hij de opdracht had gegeven om al de leden van de Young Men Christian Association uit geheel China, eene goede ontvangst te bereiden.

Bij nauwkeurig onderzoek had het Congres uit de ontvangst kunnen opmaken hoevele bewijzen er zijn dat de groote massa in de ontvangst van de Association deelt, welke vereeniging ten doel heeft het innerlijk van den mensch te verbeteren en diens lichamelijken geest te ontwikkelen, opdat men aan China krachtiger hulp zal kunnen verleenen.

Dat goede doel alleen wettigde reeds de hartelijke ontvangst door de massa, hoeveel te meer dus nog van hen, die als leiders en helpers van het land zijn aangewezen.

Dr. Sun-Yat-Sen merkte daarbij op dat de vroeger genomen vooruitspringende maatregelen, die het goede bedoelden het land niet hebben vooruitgebracht, terwijl vele leden van de Kok Bien Tonggroep, terzake van hun streven, slachtoffers werden van hunne hulpverleening aan het land.

Die groep bestaat thans reeds meer dan 10 jaren doch nog nimmer was er zulk eene groote samenkomst als deze, waarop de wijze zou worden besproken, waarop men aan China hulp zou kunnen geven. Dit Congres was het eerste dat te Canton werd gehouden en waarop de Kok Bien Tonggroep al dadelijk wilde verklaren dat zij geheel en al met de op het getouw gezette beweging van de Association instemt.

Op de door den spreker gestelde vraag wat de plicht is van ieder mensch, gaf hij het antwoord dat iedereen op zijne wijze het algemeen belang moet bevorderen.

En daarvoor was in de eerste plaats noodzakelijk versterking van de Volkskracht, die, als zij den naam van het Chineesche Volk tot de grootste hoogte wil opvoeren haar steun moet verleenen aan de voorbereiding en uitvoering van alle vooruitspringende en goede maatregelen, welke in het belang van het Volk worden beraamd en voorgesteld.

Alleen op die wijze kan vooruitgang van de maatschappelijke samenleving worden bereikt.

Het Evangelie der Christenen leert dat het Heelal met de Aarde en mensch incluis, in 6 dagen is geschapen.

De wetenschappelijke leiders en aanhangers van de évolutie-theorie zijn van meening dat de mensch zich geleidelijk heeft ontwikkeld uit lagere diersoorten en via de aap geworden is, zooals men hem thans ziet.

Geologisch gesproken is dat nog niet zoo heel lang geleden en het laat zich om die reden zeer goed verklaren dat in den mensch nog zoovele dierlijke eigenschappen aanwezig zijn.

Wil men de maatschappelijke samenleving verbeteren, dan moet men den mensch op een hooger plan brengen en moet deze zijne slechte dierlijke eigenschappen op zijde zetten, waarvan het gevolg zal zijn dat hij geen drang meer gevoelt om slechte daden te plegen.

Die tegenstelling over het ontstaan van den mensch tusschen geestelijke en wetenschappelijke leiders bestaat nog steeds, doch bij het vooruitschrijden der Wetenschap, neemt men het feit, waar dat jongeren zich meer tot de wetenschappelijke opvattingen voelen aangetrokken en de ouderen van dagen zich vasthouden aan hetgeen hun Godsdienst heeft geleerd.

Bij de tegenwoordige aanwezigheid van zoovele instrumenten om alles duidelijker te zien dan vroeger, leidt het geen twijfel of de algemeene en exacte wetenschappen zullen zich op den voorgrond blijven handhaven.

De Beweging van de Young Men Christian Association, in het kort de Y. M. C. A., is ontstaan in Amerika en heeft zich thans over alle Chineesche provincies uitgebreid. Het aantal Chineesche leden bedraagt 80000, die, als zij zich aaneensluiten, eene werkelijke kracht vertegenwoordigen.

Reeds sedert een 30 tal jaren had spreker aanrakingen met de leiders der Association, waaronder hij vele goede vrienden telde, doch wanneer hij met hen de landstoestanden en de verbeteringen daarvan besprak, dan verklaarden zij ten stelligste zich niet met politiek gedoe te willen bemoeien met het gevolg dat ook hij, spreker, zich dan terugtrok.

Behoorende tot de revolutionaire groep, heeft de houding dier personen hem altijd verrast en verbaasd en ten slotte de gedachte en vraag bij hem doen opkomen wat die in Amerika tot stand gekomen Association dan toch wel wilde en welk richtsnoer zij volgde.

Later in Amerika zijnde, maakte spreker eene verkiezing voor President der Vereenigde Staten mede en zag toen persoonlijk en plaatselijk dat geen enkele Volksgroep zich van bemoeien onthield en ieder burger wist op wien hij zijne stem zou uitbrengen.

Iedere minuut was de massa op de hoogte van het verloop dezer verkiezing.

En dat was toch zeker een daad van politiek

Onbegrijpelijker wijze wilde de Christelijke Association echter van geene bemoeienis met de landspolitiek weten.

Zoowel in Chineesche families als bij Studenten bestaat eene meening als zoude de Westersche bevolkingsmassa zich evenmin inlaten met de politiek, doch spreker vraagt dan of het geen politieke daad was van de vreemdelingen, toen, bij het uitbreken van den grooten Europeeschen Oorlog, ieder voor zich, zich spoedde naar zijn land om dit te verdedigen.

Hetzelfde deden de Duitsche, Fransche, Engelsche en Amerikaansche geestelijken in China, die, hoewel allen den Christelijken Godsdienst belijdende, tijdens denzelfden oorlog, aan de menschenvernietiging hebben deelgenomen.

Waarmede spreker zeggen wilde dat ook de Christelijke Godsdienst zich zelfs met de Politiek bemoeit.

(Wordt vervolgd).

Literatuur-Overzicht.

Indië. Geïll. Tijdschrift.

8e Jg. No. 6. Het zieleleven der Indonesiërs VI. Uit den ouden tijd. Indische rivieren II, door L. Tip.

De Indische verlofganger.

2e Jg. No. 40. De bevolking van Indië neemt onrustbarend toe. Industralisatie genoemd als een der middelen om daaraan tegemoet te komen. De eerste nederzetting der Hollanders op het eiland St. Mauritius.

No. 41. De Indische Rechtshoogeschool. Batavia zoo goed als zeker de zetel.

No. 42. Het spook der bezuiniging. Hoe het Gouvernement van N.-I. bezuinigt. Tentoonstelling van „Loeatan".

No. 43. De onrust in Britsch-Indië. De Swadeji- en de Swaraj-beweging. De Oost-Indische gast weer thuis.

Overzicht van de inlandsche en Maleisch-Chin. Pers.

No. 19 van 1924 loopt tot 10 Mei.

De Indische Mercuur.

47e Jg. No. 23. De 6e intern. tentoonst. v. rubber en andere tropische producten te Brussel, van 1—6 April, door Ir. J. G. Fol. Kamers van landbouw, door mr. J. de Riemer.

Alg. Landbouwweekblad voor N.-I.

8e Jg. No. 45. De Europ. landbouw op Ceylon, door H. Nyessen. Beschouwingen over Hevea, door W. A. Boom. Het invoerrecht op de thee. Radio XIV. Inl. rietcultuur in Toeloengagoeng, door Soejono Sosroprawiro.

Tectona.

Dl. XVII, afl. 3. De veeweide in de Gouvernementsbosschen, door K. Sihler. Opbrengstcijfers uit de djatihoutvesterijen op Java, door A. J. van Deventer. Over het z.g.n. „door den boom slingeren" van het hart bij Tectona grandis, door T. Altona. Het houtskoolbedrijf in Atjeh, door C. H. Japing. Een onderzoek naar de bastproductie der vloedbosschen, door G. F. Warouw.

Koloniale Studiën.

8e Jg. No. 2. De crisis in de padicultuur op Java, door dr. P. van der Elst. De grootveestapel van N.-I., door J. Merkens. Een voor gemeentebesturen leerzaam geval, door S. Leefmans (heeft betrekking op klappertorrenschade bevorderd door stedelijke vuilnisbelten).

Eenige schetsjes uit de Philippijnen, door Kilmer O. Moe. Onze petroleumindustrie en de internationale positie van N.-I., door dr. W. Feuilletau de Bruijn. De oorlog en de Indische valuta, door J. van Gelderen. Onder „Gedachtenwisseling" worden de notulen gegeven van een Raadszitting van Pasoeroean, waarin een artikel van dr. J. Kuyper, opgenomen in de voorafgaande aflevering van Koloniale Studiën, scherp bekritiseerd is geworden.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. No. 5, XXVIII. Zending en christelijke arbeidersbeweging, door P. J. van Mullem. Indrukken uit Egypte, door F. L. Bakker. Missionaire Pandita Djawa.

De Javapost. 22 Jg. No. 19. De Bisschopswijding te Batavia; den 13en Mei heeft te Batavia voor de éérste maal een Bisschopswijding plaats gehad, die van Mgr. A. F. P. van Velsen.

De Banier. 16 Jg. No. 16/18. De maatschappij der Possoërs en het Evangelie, door Alb. C. Kruyt.

BOEKAANKONDIGING.

Bijdrage tot de kennis van eenige bodemsoorten van Java en Sumatra

door H. Loos. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de landbouwkunde. (H. Veenman & Zn. Wageningen).

Verslag der Billiton Mij over 1923.

Dit is het laatste verslag betreffende deze maatschappij vóórdat de ontginning der tinmijnen is overgegaan op de „Gemeenschappelijke mijnbouwmaatschappij Billiton" zooals deze door de wet van 24 April 1924 (Stbl. 208) gemaakt is tot een gemengd bedrijf van den Staat en de Billiton maatschappij.

Handleiding bij de beroepskeuze in N.-I.,

in opdracht van het comité voor beroepskeuze te Weltevreden, samengesteld door H. M. van Haften en Th. de Jongh van Arkel. N.V. Boekhandel Visser & Co., Weltevreden.

Suriname.

Gouverneur van Heemstra is in Nederland met verlof aangekomen. Wij roepen hem een hartelijk welkom toe en wenschen hem den besten uitslag bij zijn pogingen om in het belang van Suriname hier werkzaam te zijn. Wij verwachten dat hij die pogingen niet alleen bij de Regeering zal aanwenden, maar ook bij de kapitaalkrachtigen in den lande. Zooals wij meermalen in dit blad hebben geschreven hangt het van den goeden wil van deze af of Suriname zich economisch zal kunnen opheffen.

Omtrent de aankomst van den Gouverneur lezen wij in de N.R.Ct. van 13 Juni, Avondblad D:

„De gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, is vanochtend met het stoomschip Crijnssen, van de Kon. West-Indische Mail, hier te lande aangekomen.

Even half acht lag het schip in de nieuwe sluis van IJmuiden; om half zes was het buitengaats, maar omdat de Boeton, van de Holland-Oost-Afrika lijn, juist vóór de Crijnssen de nieuwe sluis inliep, met de kruitvlag waaiend, moest de Crijnssen wachten.

Eenige familieleden en vrienden van baron Van Heemstra wachtten den gouverneur en zijn gezelschap in IJmuiden op. Gezamenlijk reed men in auto's naar „Duin en Daal" bij Bloemendaal; waar de gouverneur logeert. Nog voordat het schip in de sluis aan de trossen lag, hadden de familieleden al de opgewekt geroepen mededeeling ontvangen, dat de gouverneur een uitmuntende reis had gehad en zich gezond en wel gevoelde.

Baron Van Heemstra heeft de vriendelijkheid gehad ons aan boord een oogenblik te woord te staan. Hij verklaarde, dat er den laatsten tijd vóór zijn vertrek in Suriname wat betere omstandigheden schenen te zijn gekomen. Er was een vleugje verbetering waar te nemen. Belangrijke Amerikaansche groepen willen zich interesseeren voor de katoencultuur in Suriname. Daarover en ook over andere belangrijke aangelegenheden zou hij wat meer te zeggen zijn, aldus de gouverneur, maar eerst moest hij met den minister overleg plegen. Baron Van Heemstra hoopt in zijn verloftijd veel te kunnen doen voor Suriname."

* * *

Na de vergadering van de Koloniale Staten op 13 Mei te hebben geopend met een rede waarop wij in een volgend nummer hopen terug te komen, werd de Gouverneur in verband met zijn vertrek door den voorzitter toegesproken ter aanbieding van de volgende door de Koloniale Staten in comité eenparig aangenomen motie:

„De Koloniale Staten,

Gelet op het feit, dat Zijne Excellentie de Gouverneur van Suriname zich op of omstreeks 21 Mei a.s. met verlof naar Nederland zal begeven;

Overwegende

dat Zijne Excellentie de Gouverneur, in zijne driejarige bestuursperiode getoond heeft een Landbestuurder te zijn, wien het welzijn van Land en Volk zeer ter harte gaat;

dat derhalve als vaststaande mag worden aangenomen, dat Zijne Excellentie de Gouverneur de gelegenheid, die zijn verloftijd hem aanbiedt, zal aangrijpen om het Opperbestuur en, zoo mogelijk, daarnevens vooraanstaande

Nederlanders te doordringen van het besef van den uiterst zorgvollen toestand, waarin Suriname vooral thans verkeert en van de noodzakelijkheid van krachtige maatregelen, die genomen zullen moeten worden, om dit gebiedsdeel te verheffen uit den huidigen staat van verval, waarin het zich bevindt;

den wensch uitsprekende

dat het Zijne Excellentie den Gouverneur gegeven moge zijn na het eindigen van zijnen verlofstijd in goeden welstand in Suriname terug te keeren;

Besluiten

Zijnen Excellentie den Gouverneur te verzoeken zich in zijn hoogerbedoeld streven verzekerd te houden van den onverdeelden zedelijken steun der gansche bevolking van Suriname."

De Gouverneur sprak zijn diepe erkentelijkheid uit voor het ontvangen blijk van vertrouwen en verklaarde het een groot voorrecht te achten, om de reis naar het Moederland te mogen aanvaarden, gedragen door de sympathie van de gansche bevolking.

Op 20 Mei is op initiatief van het Nieuw Comité Volksbelang den Gouverneur een ovatie gebracht van de zijde der bevolking. Het doel was om, in aansluiting aan bovenstaande motie, ook van de zijde der bevolking nog eens uit te spreken welk groot vertrouwen men stelt in den Gouverneur, zoodat, wanneer deze straks optreedt als pleitbezorger van Suriname's belangen in Nederland, hij geacht kan worden de gansche bevolking achter zich te hebben.

* * *

In verband met de mededeeling hiervoren over katoencultuur in Suriname ontleenen wij aan „De West" van 13 Mei het volgende bericht:

„Volgens een dezer dagen ontvangen telegram, zijn per s.s. Maraval uit New-York twee deskundigen vertrokken, voor een opgerichte maatschappij, de American Dutch Guiana Co., die het voornemen heeft de katoencultuur in Suriname ter hand te nemen."

Waarom zijn het geen Nederlandsche ondernemers?

* * *

Naar aanleiding van de behandeling van de Surinaamsche begrooting in de Eerste Kamer schrijft de heer W. Arntz in „De Maasbode" van 12 Juni een krachtig gesteld artikel, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Dat er geen geld zou zijn voor een nieuwe onderneming in Suriname kan ik niet gelooven. Als men leest dat alleen door Nederland voor ongeveer ƒ 2000 millioen in Ned.-Indië is gestoken, dat bij Rijks-, gemeente- en particuliere spaarbanken voor meer dan ƒ 500 millioen is belegd en dat b.v. de H. V. A. een bedrag van ƒ 50 millioen ter beschikking heeft voor het oprichten van nieuwe suiker-plantages in Indië, dan moeten de ƒ 1 of ƒ 2 millioen voor een Surinaamsche onderneming toch ook wel gevonden kunnen worden."

Wij kregen dezer dagen weer eens in handen een bespreking door wijlen Mr. G. J. Fabius in de „Vragen des Tijds" van Juli 1920 van het rapport van het Suriname Studie Syndicaat. Het slot van het voortreffelijke artikel moge hier volgen:

„De moeitevolle en nuttige arbeid van den heer Kastelijn en de zijnen moet nu eens niet gevolgd worden door min of meer ingewikkelde, doch in ieder geval nuttelooze wetsvoorstellen of andere Regeeringsmaatregelen van hetzelfde gehalte. Nederland verwacht van de groote Indische cultuurondernemingen zooals de Handels-Vereeniging Amsterdam en andere, dat zij hun groote ervaring aan Suriname dienstbaar zullen maken en een klein gedeelte van hun enorme reserves in Surinaamsche ondernemingen zullen beleggen, aldus het voorbeeld volgende hun reeds in 1867 door de Nederlandsche Handel-Maatschappij gegeven. Zij zullen daardoor een vaderlandslievende daad verrichten en verliezen zullen zij, blijkens het rapport van het Studie-Syndicaat, daardoor niet behoeven te lijden."

* * *

Wij hadden het genoegen verleden Zaterdag in een vergadering van de „Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig onderzoek der Nederlandsche Koloniën" een voordracht te hooren van Professor Went over „landbouwtoestanden in Suriname thans en 25 jaar geleden". Onze ruimte gedoogt niet een overzicht te geven van de zeer interessante voordracht. Een uitvoerig verslag vinden onze lezers in de N.R.Ct. van 15 Juni, Ochtendblad B.

* * *

Prof. Ir. J. A. Grutterink, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft is naar Suriname vertrokken, tot het instellen van een bodemonderzoek.

Medio October wordt prof. Grutterink hier te lande terugverwacht.

* * *

Het besproeien van planten is in Suriname nog al eens noodig. Wij meenen daarom de aandacht te mogen vestigen op de volgende mededeeling in „Chemie en Industrie":

„De twee belangrijkste besproeiingsmiddelen voor planten zijn Bordeauxsche pap en kalkzwavel, die echter onder bepaalde omstandigheden het gebladerte aantasten. Bovendien is de laatste stof onaangenaam in de hanteering. Uitgaande van dergelijke overwegingen heeft Hooker van de Universiteit Missouri, Columbia (Ver. Staten) colloidaal koperhydroxyde als besproeiingsmiddel geprobeerd. Het hydroxyde werd door wasschen van kopersulfaat bevrijd en ten slotte werd een koperhydroxydsuspensie verkregen van 1 gewichtsd. hydroxyde in 1000 d. water. Deze oplossing was lichtblauw in opvallend en blauwgroen in doorgelaten licht.

De proeven met deze oplossing werden gedaan in een verwaarloosde appelboomgaard, die gedurende enkele jaren niet was behandeld. De resultaten waren zeer bemoedigend; zij noodigen zeker tot een voortzetting dezer belangrijke proeven uit, te meer daar de kosten van deze oplossing lager zijn dan de bovengenoemde stoffen."

Curaçao.

De openingsrede.

In Holland moet het laatste woord over de begrooting voor 1924 nog gesproken worden, terwijl in Curaçao die voor 1925 reeds is afgedaan. Daarop is het nieuwe zittingsjaar geopend met een rede van den gouverneur, waaruit wij hier een en ander willen meedeelen.

Na den Raad dank betuigd te hebben voor zijnen arbeid in het afgeloopen zittingsjaar dringt de gouverneur aan op afdoening van het aanhangige ontwerp tot verhooging van het tarief van invoerrechten. Daarna een kijkje achter de schermen:

„Dat uw Raad eenstemmig gekant bleek tegen een heffing van belastingen op enkele openbare vermakelijkheden op het eiland Curaçao, moest des te meer verwondering wekken, waar het betreffende ontwerp op verzoek van en na bespreking met vooraanstaande leden van uwen Raad, teneinde aan wenschen van uwen Raad tegemoet te komen, werd ingediend."

Het kort overzicht van den economischen toestand der verschillende eilanden en eilandengroepen geeft een goeden kijk op een en ander:

„De economische toestand van het eiland Curaçao was in 1923 zeer gunstig, hetgeen in hoofdzaak te danken was aan het feit, dat door de Curaçaosche Petroleum-Maatschappij en de Maatschappij Curaçao aan zeer vele arbeiders voortdurend werk werd verschaft. Ook de toeneming van het havenverkeer heeft hiertoe belangrijk bijgedragen. Deze toestand ware echter nog gunstiger geweest, indien ongunstige factoren hun nadeeligen invloed niet hadden doen gelden. De onvoldoende regenval gedurende het regenseizoen 1923/1924 had namelijk een zoo goed als totale mislukking van den oogst van mais en rankvruchten tengevolge. Verder was de dividivi-oogst zeer middelmatig en waren de prijzen van het product laag. Voor oranjeschillen was er zoo goed als geen afzet. De prijzen bleven zeer laag. De afzet van zout was belangrijk minder dan in 1922, hetgeen voornamelijk toe te schrijven is aan verminderden uitvoer naar Columbia.

Op Aruba was de economische toestand verre van gunstig. Handel en scheepvaart verkeerden beide in kwijnenden toestand. Een groot deel van de mannelijke bevolking zag zich verplicht elders werkgelegenheid te zoeken. Velen konden gelukkig op Curaçao bij de Petroleum Maatschappij en bij de Mijnmaatschappij een betrekking vinden. Ofschoon de regenval verre van voldoende was, was de oogst van mais en van peulvruchten toch bevredigend; die van rankvruchten evenwel liep op een totale mislukkig uit, doordat de planten zeer veel te lijden hebben gehad van honingdauw. De dividivi-oogst was middelmatig en bedroeg minder dan in 1922. Ook de aloe-oogst viel tegen en bedroeg veel minder dan in 1922. Niet alleen, dat niet op alle velden gelekt werd, maar ook werd over het algemeen weinig sap uit de planten verkregen, hetgeen toegeschreven wordt aan achteruitgang van de planten wegens uitputting van den grond. De prijs van het aloehars was in de eerste maanden van 1923 laag, doch steeg daarna gestadig en bereikte in December 10 dollarcenten per Amerikaansche pond.

Op Bonaire was de economische toestand niet gunstig, ofschoon voor dat eiland niet van een bepaald ongunstigen toestand kan worden gesproken. De lage prijzen

van dividivi en, gedurende een groot deel van het jaar, ook van aloehars, de geringe uitvoer van zout en de staking van de werkzaamheden in de steenbakkerij werkten nadeelig op den economischen toestand. Tengevolge van zeer onvoldoenden regenval was de oogst van mais schraal. Uittocht van beteekenis van arbeiders naar het buitenland viel er in 1923 echter niet te constateeren; wel vertrokken velen naar Curaçao, waar zij bij de Petroleum Maatschappij en de Mijnmaatschappij een middel van bestaan vonden.

Op de Bovenwindsche eilanden was de economische toestand verre van gunstig. Op St. Martin werd door de veehouders groote schade geleden door sterfte van vee tengevolge van gebrek aan drinkwater, ontstaan door de langdurige droogte. De uitvoer van zout was in 1923 ongeveer gelijk aan die van 1922. Ook in 1923 vertrokken arbeiders, wegens gebrek aan werk, van de Bovenwindsche eilanden naar den vreemde. Voor de arbeiders van die eilanden is echter thans de gelegenheid geopend om bij de Petroleum-Maatschappij op Curaçao te werk te worden gesteld."

Van de stroohoedennijverheid wordt o.m. gezegd:

„De prijs van stroohoeden was in 1923 steeds laag. Toch werd op Curaçao en Aruba onderscheidenlijk voor een bedrag van ƒ 33.000 en ƒ 35.000 meer aan stroohoeden uitgevoerd dan in 1922. Op Bonaire daarentegen bleef de uitvoer ongeveer ƒ 4600 beneden die van 1922. Op eilanden buiten Curaçao werden gedurende 1923 verschillende vlechtleergangen, wegens gebrek aan belangstelling en weinig deelname opgeheven."

Van de cijfers omtrent handel en scheepvaart vermelden wij:

„De invoer uit het buitenland op het eiland Curaçao in 1923 overtrof die van 1922 met een waarde van ruim ƒ 9.000.000; het aantal stoomschepen, dat de haven van Willemstad in 1923 binnenviel, bedroeg 1470 met een bruto-inhoud van 4.261.600 M3.; die getallen waren voor 1923: 1182 en 3.035.063 M3.; de vermeerdering bedroeg dus 288 stoomschepen en een bruto-inhoud van 1.216.537 kub. Meter.

De Curaçaosche Petroleum Maatschappij breidde in 1923 hare installatie en werkzaamheden reeds aanmerkelijk uit. Een tweetal speciaal voor het vervoer der ruwe olie uit Venezuela naar hier in Nederland gebouwde tankschepen werden door de Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij in de vaart gebracht. Meerdere schepen van datzelfde type zullen eerlang haar vloot vergrooten.

De hoeveelheden uitgevoerde olieproducten bedroegen in 1923: residu 435.686 ton, gasoline 17.197.028 liter, ruwe olie 69.459 ton, smeerolie 63.576 liter.

De Mijnmaatschappij Curaçao bleef ook gedurende 1923 voortdurend werkzaam. De uitvoer van phosphorzure kalk bedroeg in 1923 85.855 ton tegen 56.078 ton in 1922.

Het totaal der ingeklaarde zeilschepen bedroeg, volgens de aangehouden statistieken, in 1923: 1276 met een bruto-inhoud van 268.248 M3., of 25 schepen met een bruto-inhoud van 113.617 M3. meer dan in 1922. Deze cijfers moeten den indruk maken, dat er in het afgeloopen jaar een vrij belangrijke verlevendiging van de zeilvaart heeft plaats gevonden. Dit was echter geenszins het geval. Ter verduidelijking zij daarom vermeld, dat onder het hoofd „zeilschepen" ook opgenomen zijn de lichters, waarmede ruwe olie wordt aangebracht.

Mijne heeren, de aangehaalde cijfers betreffende den in- en uitvoer en vooral die betreffende het havenverkeer van Curaçao, toonen aan, dat het afgeloopen jaar voor het eiland Curaçao, ten opzichte van handel en scheepvaart, gunstig is geweest.

Dat dit niet ook van de andere eilanden van dit gebiedsdeel kan worden gezegd, valt zeer zeker te betreuren."

Van de toekomst kan, naar de gouverneur meent, veel verwacht worden:

„De voorgenomen enorme uitbreiding van het bedrijf van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij zal, wanneer zij tot stand zal zijn gekomen, zonder twijfel weder een toeneming van het havenverkeer met zich brengen. Meerdere stoomvaartlijnen zullen Curaçao in haar vaarplan opnemen, het aantal passagiersbooten, dat deze aandoet om te bunkeren neemt reeds gaandeweg toe. In de naaste toekomst zullen wij de groote schepen van de New-Zeeland Shipping Cy. geregeld in de haven van Willemstad zien verschijnen om stookolie in te nemen. Dat de bijna met zekerheid te verwachten grootere havenbeweging het vertier zeer zal doen toenemen en den algemeenen economischen toestand van Curaçao zeer ten goede zal komen, kan moeilijk in twijfel worden getrokken.

Plannen om Curaçao op te nemen als tusschenstation in een gedachte luchtvaartdienst Columbia—Trinidad schijnen in bewerking te zijn."

De eerste Kwartaalstaat.

Van den nieuwen administrateur van financiën hebb[en] wij nog maar weinig gemerkt. Wij hopen niet, dat hij [de] goede gewoonte van zijn voorganger, om bij de kwarta[al]staten beredeneerde overzichten te geven, niet zal v[ol]gen. Echter moeten wij het in „de Cur. Crt." van 23 M[ei] l.l. zonder zulk een overzicht doen, en er dus zelf e[en] maken.

De belastingen bleven ƒ 64.000.— beneden 1923 d[och] slechts ƒ 9000.— beneden het ¼ der raming. De inkomst[en]belasting bracht ƒ 80.000.— minder op (alleen [op] Curaçao), het invoerrecht ƒ 35.000.— meer, waarschijnl[ijk] door verhoogden invoer in het vooruitzicht der h[er]ziening van het tarief, de accijns op gedistilleerd ƒ 13.0[00] minder. Dat de inkomstenbelasting ƒ 25.000.— bene[den] het ¼ der raming bleef, lijkt bedenkelijk.

De inkomsten van onderscheiden aard bracht[en] ƒ 80.000.— boven ¼ der raming en ƒ 73.000.— boven 19[23] op. Dit gunstige verschil zit voor een groot deel in [de] hoogere opbrengst van huur van landsgronden en eig[en]dommen, uitvoerrecht, posterij, draadlooze telegra[fie], Curaçaosche bank en loodsgelden. De laatsten [zijn] ƒ 7000.— boven 1923 en ƒ 10.000.— boven de raming.

De totaalcijfers geven tenslotte nog een gunsti[gen] indruk: 1e kw. 1924: ƒ 527.254.98½, id. 1923: ƒ 517.948[...] een vierde der raming ƒ 454.703.75.

Uit den Verren Vreemde.

Gandhi en de Swarajisten.

De berichten, die de telegraaf gebracht had, over [het] conflict tusschen Mahatma Gandhi, de bekende leider [der] non-coöperation-beweging in Br. Indië, en die Swa[ra]risten, welke in den laatsten tijd vooral over zich heb[ben] doen spreken, door de in de regeeringscolleges gevo[erde] obstructie, voornamelijk Pandit Motilal Nehru en M[r.] R. Das, hebben geen juist beeld gegeven van het tuss[chen] deze partijen ontstane geschilpunt. Naar 't zich laat [aan]zien zal de non-coöperation-leuze naast die der [ob]structie hoog gehouden worden. Gandhi heeft ook [in] deze aangelegenheid een uitweg weten te vinden, die [de] situatie redt voor zich zelf en de zijnen, maar wie [ge]loofd mocht hebben dat hij het lijdelijk verzet tegen [de] Britsche overheersching prijs wil geven, zal zien dat [hij] hierover zelfs niet denkt. Hij heeft de volgende verk[la]ring aan de pers doen toekomen.

Na met de Swarajist-vrienden de hangende vraag [over] het zittingnemen in de Wetgevende vergadering en [de] Raden door leden van ons Congres, besproken te heb[ben], doet 't mij leed te moeten verklaren niet met de Sw[ara]jisten tot eenheid van inzicht te zijn gekomen. Ik ver[ze]ker een ieder dat er geen gebrek aan goeden wil of a[an] poging ten goede van mijn zijde bestaan heeft. Mijn t[aak] zou veel eenvoudiger zijn geweest als ik mij met de [ge]dragslijn der Swajaristen had vereenzelvigd.

't Kan voor mij geen genoegen zijn in verzet te kom[en] tegen de opvatting van de vooraanstaande, meest [ge]waardeerde leiders, onder wie er zijn, die groote off[ers] hebben gebracht voor 's lands zaak en die bij niem[and] achterstaan in liefde voor de vrijheid van het moe[der]land. Maar mijn inspanning en bereidwilligheid ten [spijt] heb ik mij niet kunnen laten overtuigen door hun [be]weegredenen. Het verschil loopt niet over een punt [van] ondergeschikt belang. Er bestaat een eerlijk begin[sel]verschil Ik blijf de meening toegedaan, dat zittingnem[en] in den Raad niet te vereenigen is met non-co-operati[on] zooals ik deze opvat. Het gaat weer niet om de uitleg[ging] van het woord „non-co-operation", maar het gaat om [de] wezenlijke geestesstemming zooals deze tot uiting k[omt] bij de behandeling van levenskwesties. 't Is met betr[ek]king tot dergelijke geestesstemming dat het welslagen [of] het mislukken van de drievoudige boycott te beoordee[len] is, onafhankelijk van de dadelijk verkregen resulta[ten]. Mij op dit standpunt stellende zeg ik, dat het blij[ven] buiten de wetgevende lichamen het land veel meer [ten] goede komt dan het zittingnemen daarin. Ik ben er [ech]ter niet in geslaagd mijn Swarajist-vrienden te over[tui]gen. Maar ik erken, dat zoolang als zij hierover an[ders] denken, hun plaats zonder twijfel is in de Raden. Zoo [zal] het het beste zijn voor ons allen.

't Was nauwelijks te verwachten dat de Swaja[risten] overtuigd zouden worden door de argumenten, wel[ke] [ik] in het midden zou brengen. Onder hen zijn er v[an] [de] bekwaamste, meest ondervindingrijke en eerlijke [pa]triotten. Zij zijn eerst in de wetgevende vergadering[en] getreden na uitvoerig overleg, en het was niet te [ver]wachten dat zij de plaats zouden verlaten, voordat onder[]vinding hun zou hebben overtuigd van het waardeloo[ze] van hun stelsel.

Voor het land is het dus geen zaak om te komen [...]

een onderzoek van — en een uitspraak over de verdiensten van het inzicht der Swarajisten eenerzijds en het mijne anderzijds. De vraag is: Wat moet gedaan worden, het zittingnemen in de Raden als een voldoend feit aanvaardende? Hebben de non-co-operators vijandig tegen het Swarajistisch stelsel op te treden, danwel zullen zij er neutraal tegenover staan, en zelfs helpen waar dit mogelijk en met hun beginselen in overeenstemming te brengen is?

De besluiten te Delhi en Cocanada genomen hebben die Congresleden, welke daartegen geen gewetensbezwaren hebben, veroorloofd in de Raden en in de Wetgevende Vergadering zitting te nemen. Naar mijn opvatting zijn de Swarajisten, die in deze lichamen zitten, hierdoor gerechtvaardigd en mogen zij een volstrekt neutrale houding van de zijde der No-changers verwachten. Ook zijn zij gerechtvaardigd wanneer zij hun toevlucht nemen tot obstructie, aangezien dit juist hun politiek was en ons Congres geen voorwaarden verbond aan hun lidmaatschap van die Regeeringslichamen. Draagt het werk der Swarajisten goede vruchten ten bate van het land, dan zal een dergelijk zichtbaar bewijs eerlijke twijfelaars, zooals ik ben, van dwaling overtuigen. Ik ken de Swarajisten als zóó goede patriotten, dat ik overtuigd ben dat zij van hun dwaling zullen terugtreden, als ondervinding hun deze zal hebben doen inzien. Ik wil daarom niet aanbevelen eenigen hinderpaal in hun weg op te werpen, noch ben ik voornemens mijn propaganda te richten tegen hun toetreden tot de wetgevende lichamen, hoezeer ik hen niet daadwerkelijk kan helpen bij een streven waarin ik niet geloof. De bedoeling van de Delhi en Cocanada besluiten was aan de Swarajisten een kans te gunnen voor hun methode van council-entry, en die bedoeling kan alleen tot haar recht komen als de No-changers met nauwgezette eerlijkheid aan de Swarajisten volle vrijheid laten om hun program in de Raden na te streven.

Wat de werkmethode in de Raden betreft wil ik verklaren, dat ik allen in een wetgevend lichaam zou willen treden als ik meende daaruit voordeel te kunnen halen. Trad ik hiertoe in een Raad, dan zou ik, *zonder een algemeene politiek van obstructie te volgen*, pogen kracht bij te zetten aan het opbouwend program van het Congres. Ik zou hiertoe resoluties opwerpen, om van de Centrale en de Provinciale regeeringen te vragen:

„(1) To make all their cloth purchases in handspun and handwoven khaddar; (2) to impose the prohibitive duty on foreign cloth; and (3) to abolish the drink and drug revenue and at least correspondingly reduce the army expenditure."

Indien de regeering mocht weigeren op zoodanige besluiten in te gaan, nadat zij door de wetgevende vergad. aangenomen zijn, dan zou ik de ontbinding van deze vragen, om de beslissing van de kiezers over het speciale punt te krijgen. Ging de regeering niet tot de ontbinding over, dan zou ik van mijn zetel afstand doen en tot *civil disobedience* overgaan. Doen de Swarajisten zoo, en komt 't tot dezen toestand, dan zullen zij mij gereed vinden met en onder hen te werken. Ten opzichte van de burgerlijke ongehoorzaamheid is mijn gevoelen steeds onveranderd.

In het tijdperk der proefneming, zou ik de No-changers willen aanraden niet te sputteren over hetgeen de Swarajisten zeggen of doen, en hun eigen geloof te bewijzen door aan het *Constructive programme* met onverdeelde geestkracht te houden. Aan de khaddar en aan de nationale scholen hebben zij genoeg om ieder ijverig werker bezig te houden, die in de vrucht van vreedzaam, eerlijk werk, zonder grootdoenerij, gelooft. Ook het Hindoe-Moslim-probleem zal de volle geestkracht en het geloof der werkers vragen. In *untouchability* staan de Hindoes voor een groot probleem. De No-changers kunnen hun weerzin tegen toetreden tot de Raden alleen doen billijken door zelf te zorgen voor uitkomsten van de toepassing van ons Constructive programme, evenals de Pro-changers dit hunnerzijds hebben te doen voor hun zaak. De No-changers zijn in één opzicht in het voordeel. De Pro-changers toch hebben ook hun geloof uitgesproken in het Constructive programme van ons Congres, maar volgens hun opvatting zal dit *alleen* en op zich zelf het land niet in staat stellen het gewenschte einddoel te bereiken. In de uitvoering van het Constructieve programme buiten de wetgevende vergaderingen kunnen No-changers, Pro-changers en anderen voor zoover zij willen, vereenigd samenwerken, ieder in eigen organisatie blijvend.

Aansluitend aan deze verklaring hebben Mr. C. R. Das en Pandit Motilal Nehru een manifest uitgegeven, waarin zij Gandhi prijzend voor zijn loyale wijze van optreden, niettegenstaande het verschil in inzicht, hun besluit om op den ingeslagen weg voort te gaan uitdrukken, en hun

program van actie ontvouwen: de regeering zal toegeven of in overleg treden geheel op voet van gelijkheid om tot overeenstemming te komen. Zoolang zij hiertoe geen genegenheid toont is obstructie te verwachten. Buiten de Raden zal Gandhi op hun medewerking kunnen rekenen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Arnhem:

REKENING EN VERANTWOORDING OVER 1923.

Ontvangsten.

1 Jan. Saldo	f 24.89
1 Jan. Rente Spaarbank	„ 4.64
3 Febr. Contributie T. J. Bezemer	„ 5.—
3 Febr. Contributie H. G. M. Bauman	„ 2.50
3 Febr. Div. geinde contributiën	„ 156.—
5 Febr. Contributie K. W. R. Bezemer	„ 2.50
5 Febr. Contributie W. G. A. de Witt Hubers	„ 2.50
12 Febr. Contributie F. J. Heerman	„ 5.—
29 Mei. Contributie A. F. Wehlburg en M. Willemsteyn	„ 10.—
Totaal	f 213.03

Uitgaven.

1 Jan. Rente spaarbank bijgeschreven	f 4.64
1 Febr. Incasso Bank, inningskosten (f 4.61 + f 0.35 + f 0.35 + f 0.08 + f 0.25)	„ 5.64
15 Febr. Incasso Bank, inningskosten	„ 0.58
23 Febr. Aan Hoofdbestuur	„ 97.50
7 Maart. Spaarbank	„ 90.—
29 Mei. Incasso Bank inningskosten	„ 0.95
31 Dec. Saldo	„ 13.72
Totaal	f 213.03

Afdeeling Leiden.

VERSLAG OVER HET JAAR 1923.

Het doet uw verslaggever genoegen te mogen constateeren, dat onze afdeeling ook in het afgeloopen jaar haar leden wederom een avon dheeft kunnen aanbieden, welke allezins leerrijk mag worden genoemd.

Ditmaal was het de correspondent van de N. R. Ct., de heer Dr. v. Blankenstein, die den 17en April j.l. voor onze afdeeling en anderen, die haar wenschten bij te wonen, een door films verduidelijkte lezing hield over „Suriname". De spreker oogstte veel bijval en de zaal was nagenoeg geheel bezet. Hadden wij nu gehoopt, dat wellicht enkelen der aanwezigen zich als nieuwe leden zouden aanmelden, in die verwachting zijn wij, helaas, teleurgesteld.

In ons bestuur had een wijziging plaats, daar ons medelid, de heer Perks, vertegenwoordiger der studentenleden, wegens met succes beëindigde studiën naar Indië vertrok en in de vacature nog niet is voorzien.

Uw secretaris vertegenwoordigde de afdeeling op de laatste algemeene vergadering te 's-Gravenhage.

In het aantal leden ontstond — ik moet zulks tot mijn spijt opmerken — een groote vermindering. Was dat volgens het vorige verslag 63, nu is het 43 geworden. Onze oudere burger-leden blijven ons getrouw, doch het is het niet-toetreden van nieuwe studentenleden tegenover de velen, die bedankten wegens verhuizing of om andere redenen, welke vooral tot dat resultaat leidde.

Nu heeft uw verslaggever eenige weken geleden aan eenige notabelen en studenten, van wie hij toetreding tot het lidmaatschap mogelijk achtte, een schriftelijke uitnoodiging daartoe gezonden, nagenoeg conform aan het model, daarvoor indertijd door ons Hoofdbestuur opgemaakt, doch op geen der ± 30 uitnoodigingen kwam een antwoord, een verschijnsel, dat inderdaad ontmoedigend mag genoemd worden.

De financieele toestand blijft gunstig; een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgeschreven.

Leiden, Februari 1924. *De Secretaris,*
E. RIJKE.

GELDELIJKE VERANTWOORDING OVER 1923.

Baten.

Saldo vorig jaar	f 331.96
Contributies	„ 213.—
Rente Spaarbank	„ 9.37
Entreegeld lezing	„ 11.—
	f 565.33

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Lasten.

Afdracht Hoofdbestuur	*f* 169.80
Inningskosten	„ 5.50
Vergaderzaalhuur	„ 3.—
Reiskosten, enz.	„ 10.68
Drukwerk	„ 15.85
Onkosten lezing	„ 128.05
Diversen (porti, enz.)	„ 0.71
Saldo	„ 231.74
	f 565.33

De Penningmeester,
N. J. KROM.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

DE OOST EN WEST-MEDAILLE.

De aandacht onzer leden wordt gevestigd op den nog slechts beperkten voorraad van dezen bronzen Eerepenning, welke ad *f* 3.50 verkrijgbaar is aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17.

Aan H.H. Secretarissen der afdeelingen: De heer Baars, secretaris der afd. Apeldoorn oppert het denkbeeld om de O. en W.-medaille, waarvan iedere afdeeling een exempl. bezit, te doen exposeeren bij een juwelier ter plaatse. Aan deze uitstalling zou eventueel kunnen worden toegevoegd een voorwerp, een passend bijschrift of ander reclame-middel, met de mededeeling van den prijs waarvoor de penning verkrijgbaar is. Ter overweging aanbevolen.

INDISCH BRONBEEK.

Als bekend is het Secretariaat dezer Vereeniging in staat gesteld geworden een vrij aanzienlijk bedrag ten behoeve dezer instelling naar Indië over te maken. Het Comité daar te lande betuigde daarvoor zijne erkentelijkheid, maar hoopte, gelet op hetgeen noodig is, een blijvend beroep te mogen doen op onze medewerking, teneinde te trachten meerdere gelden in te zamelen. Gaarne wordt hieraan gehoor gegeven met eene hernieuwde opwekking om eene bijdrage voor dit goede doel toe te zenden aan het Secretariaat voornoemd, Heulstraat 17. De giften worden in dit orgaan verantwoord en doorgezonden naar Indië.

INDISCH ONDERWIJSCOMITE.

Te Nijmegen is een afdeeling van dit Comité opgericht.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

S. J. van Creveld, Controleur 2de kl. bij den Post-, Telegr.- en Telefoondienst, 's-Gravenhage, Anna v. Buerenstraat 30.
L. van der Linden, Technisch ambtenaar 1e kl. groep C. b. d. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst 's-Gravenhage, Noord-West Binnensingel 78.
H. Nederhof, Opzichter machinist b. d. dienst der S.S. en Tr., Scheveningen, Bosschestraat 111.
D. A. N. Fisher, Assistent-resident van Keboemen, 's-Gravenhage, van Speykstraat 177.
Mejuffr. M. H. Dekker, Onderwijzeres 3e kl. b.h. O. E. L. O., 's-Gravenhage, Galvanistraat 42, p.a. Mevr. Cornelis.
R. J. C. van Hamersvelt, Gouvernementsarts bij den Burg. Geneesk. Dienst, Apeldoorn, Boschweg 27.
H. A. Th. Derks, Opzichter 2e kl. b. d. Waterst. en 's Lands B.O.W., Rotterdam, Adrien Milderstraat 66a.
J. F. Mens, tijd. wnd. Adjunct-boekhouder b.h. bedrijf der haven van Soerabaja, Amsterdam, p.a. fam. Lippens, 2e Jan Steenstraat 113.
J. Hommels, Onderwijzer 3e kl. O.E.L.O., 's-Gravenhage, Witte de Withstraat 12.
B. M. Mantz, Gezagvoerder bij 's Lands Baggerbedrijf, Noordwijk a. Zee, Nieuwe Zeeweg 18.
Mr. E. Pino, AdvocaatGeneraal b. h. Hooggerechtshof van N.-I., 's-Gravenhage, van Boetzelaerlaan 109.
J. J. de Rijke, Adjunct-inspecteur voor het Volkscredietwezen, 's-Gravenhage, Papaverhof 29.
J. W. Hemler, Archivaris bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst, 's-Gravenhage, Weimarstraat 89.
J. M. van der Hoeven, 1e Officier bij de Gouvernements Marine, Maassluis, Prinsenkade 26.
A. P. H. Harkse, Onderwijzeres b.d. Opleidingssch... voor Inlandsche ambtenaren te Fort de Kock, Nijmeg... Ziekenstraat 68.
L. C. Lorié, Technisch ambtenaar 1e kl. b.d. Pos... Telegraaf- en Telefoondienst, Bussum, Koedijklaan ...
A. W. van Zadelhoff, Controleur b.h. Binnenl. Bestu... de Steeg (G.).

Mutaties van 11 tot 18 Juni 1924.

Nieuwe Leden:

Familie van Pesch Woutersen, Amersfoort, Prin... Marielaan 9.
Mevr. Wed. F. v. d. Post Liefrink, Amersfoort, Utrec...sche Weg 120.
W. van der Haar, onder-Administrateur s.f. „Klampo... Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 42. *f* 5.
J. H. Ritman, Hoofd Persafdeeling Suikersyndicaat Soerabaja. *f* 7.50.
Raden Soemarno, Inlandsch onderwijzer, Rijsw... (Z.-H.), Tulpstraat 18. *f* 5.
Dr. I. Bonk, Utrechtscheweg 4, Amersfoort.

Afschrijven:

J. L. Werner, Amersfoort, Puntenburgerlaan 3 (ov... leden).
Mr. N. J. L. Brantjes, Gouverneur van Curaçao, W...lemstad.
J. W. N. Francken, Controleur Pandhuisdienst, W...tevreden.
J. Loisy, Gezagvoerder K.P.M. te Weltevreden.

Adresveranderingen.

Mej. L. Dom, van: het Buitenland terug naar: Nij...gen, St. Annastraat 119, *f* 5.—.
J. W. Roessingh van Iterson, Amsterdam, van: N...wendijk 197 naar: van Eeghenstraat 91huis.
Dr. G. Pekelharing, van: Zeist, Wilhelminalaan ... naar: Amerongen, Hotel „Lievendaal".
Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, Gouverneur ... Suriname, van: Paramaribo tijdelijk naar: Bloem...daal, Villa „Sylvia" (voorloopig adres).
R. Zuyderhoff, Lid v. d. Algemeene Rekenkamer, D... Haag, van: Frankenstraat 3 naar: Helmstraat 5.
B. Braat, van: Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 213, na... Voorburg, Oosteinde 80.
J. Hamme, van: Scheveningen, Alkmaarsche straat ... naar: Den Haag, Heerengracht 42.
Mr. J. B. R. J. T. Pilon, van: Den Haag, Duinweg ... naar: Chamonix, Poste restante.
F. B. Vodegel, Gep. Ass.-Resident, van: Semarang... Pontjol 19, naar: Den Haag, Poste restante, *f* 5.—
S. E. van Nooten, Hoofdkantoor der In- en Uitv... rechten, van: Amsterdam, van Eeghenstraat 22hu... naar: Weltevreden, Schoolweg 7.
F. van Gulick, Onderwijzer, van: Den Haag, Per... cherstraat 105, naar: Weltevreden, Dep. v. Onder...
Mej. C. van Eekhout, Onderwijzeres, van: Den Ha... Willem de Zwijgerlaan 112, naar: Weltevreden, D... van Onderwijs.
A. J. Koens, Landbouw-Consulent, van: Lunteren d'E... horst naar: Bandoeng.
P. J. J. Michielsen, wd. Chef van de Arbeidsinspec... van: Medan naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
A. A. Quanjer, oud-Houtvester, van: Salatiga na... Oengaran.
R. Adolf, Ambtenaar van den Handenarbeid, van: O...geran naar: Solo, Hotel Slier.
Mr. G. N. Bouma, Bg. Voorzitter Landraad, naar: S...rabaja.
J. I. Bril, Adj.-Inspecteur P.T.T., naar: Bandoeng, N...saulaan 68.
Mr. J. H. Heslinga, Leeraar O.S.V.I.A, naar: Madioen.
Ch. Monod de Froideville, Controleur B.B., naar: La...pongsche Districten.
Jhr. B. Ch. C. van Suchtelen, Ass.-Resident, naar: Si... (Atjeh).
P. Westra, Ass.-Resident, naar: Poerwakarta (res. Ba...tavia).
D. A. N. Fisher, Ass.-Resident, van: Keboemen na... Den Haag, van Speijkstraat 177, *f* 5.—.
W. H. van der Haas, Gep. Houtvester, van: Meran ... naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 14.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, van: P. R., Lugano, na... P. R., Zürich.

Rectificatie vorige Mutatiestaat.

Dr. B. J. van Ernst, Amersfoort, moet zijn: Dr. B. J. van Enst.
A. M. Kerkamp, idem, moet zijn: A. M. Kerkkamp.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

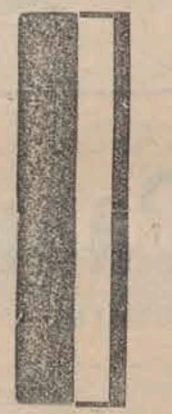
Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.